

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การเข้าถึงบริการทางการเงินกับการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุ
ในสังคมไทย: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

Financial Inclusion and the Reduction of Inequality Among
the Elderly in Thai Society: A Case Study of the Elderly
in Phetchabun Province

สุพิชชา โชติกำจร

สาขาเศรษฐศาสตร์การลงทุน คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การเข้าถึงบริการทางการเงินกับการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุ
ในสังคมไทย: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

Financial Inclusion and the Reduction of Inequality Among
the Elderly in Thai Society: A Case Study of the Elderly
in Phetchabun Province

สุพิชชา โชติกำจร

สาขาเศรษฐศาสตร์การลงทุน

คณะวิทยาการจัดการ

ทุนอุดหนุนโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประเภท ทุนอุดหนุนงานวิจัย พัฒนาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

ชื่องานวิจัย	การเข้าถึงบริการทางการเงินกับการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุ ในสังคมไทย: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้วิจัย	อาจารย์สุพิชชา โชติกำจร
สาขาวิชา	เศรษฐศาสตร์การลงทุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีที่เสร็จวิจัย พ.ศ. 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ทำการสุ่มตัวอย่างจากผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถาม และแนวคำถามการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการวิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) และแบบจำลองโลจิต (Logit Model) รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า รายได้ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา และการถือครองโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและมัลติมีเดียเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และยังพบว่า แนวทางที่จะส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ 1) เพิ่มทักษะทางการเงินและดิจิทัล 2) สร้างช่องทางบริการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ 3) พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินเฉพาะกลุ่ม 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขยายการให้ความรู้และโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน และ 5) รมรณรงค์สร้างความเชื่อมั่น ในการใช้บริการทางการเงินออนไลน์ผ่านการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง ดังนั้น ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการสร้างอาชีพ หรืออาชีพเสริมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ควบคู่กับการจัดอบรมความรู้ทางการเงินและทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ตลอดจนสนับสนุนการใช้สมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ต เพื่อเพิ่มรายได้และศักยภาพในการเข้าถึงบริการทางการเงินให้แก่ผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : การเข้าถึงบริการทางการเงิน ความเหลื่อมล้ำ ผู้สูงอายุ

Research Title	Financial Inclusion and the Reduction of Inequality Among the Elderly in Thai Society: A Case Study of the Elderly in Phetchabun Province
Author	Mr. Supitcha Chotikhamjorn
Major	Investment Economics Phetchabun Rajabhat University. 2025

ABSTRACT

The purposes of this research were : 1) to examine financial inclusion among elderly people in Phetchabun Province, 2) to investigate factors affecting their access to financial services, and 3) to explore strategies to promote financial inclusion for the elderly in order to reduce inequality. A sample of 400 elderly individuals from Phetchabun Province was selected through random sampling. Data were collected using questionnaires and focus group discussion guides. Quantitative data were analyzed using Probit and Logit models, while qualitative data were analyzed through content analysis.

The findings indicate that income, years of education, and ownership of smartphones with internet access significantly and positively influence elderly people's access to financial services at a 0.05 significance level. Strategies to enhance financial inclusion for the elderly in Phetchabun Province include: (1) improving financial and digital literacy, (2) creating appropriate service channels, (3) developing targeted financial products, (4) building collaborative networks to expand knowledge and access opportunities, and (5) promoting trust in online financial services through accurate information dissemination. Therefore, relevant government agencies and organizations should support the development of suitable occupations or supplementary careers for the elderly, alongside providing continuous training in financial knowledge and digital skills, as well as encouraging the use of smartphones and internet access to increase their income and capability to access financial services.

Keywords: Financial Inclusion, Inequality, Elderly

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ตลอดจนคำแนะนำอันมีค่าจากผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ การดำเนินการวิจัยเรื่อง “การเข้าถึงบริการทางการเงินกับการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในสังคมไทย: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์” ในครั้งนี้ จะไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลและความร่วมมือจากผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ รวมถึงเจ้าหน้าที่จากสถาบันการเงินทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ ชั้นปีที่ 2 ที่ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณบดีคณะวิทยาการจัดการ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา และอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ให้การสนับสนุนอย่างดียิ่ง พร้อมทั้งขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่เล็งเห็นความสำคัญของงานวิจัย และมอบทุนอุดหนุนงานวิจัย ประเภททุนอุดหนุนงานวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อันเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพของผู้วิจัยให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

สุพิชชา โชติกำจร

13 สิงหาคม 2568

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับการจากการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี.....	7
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	24
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	25
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	27
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ.....	32
4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ.....	35
4.3 แนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ ในจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	41
5.2 อภิปรายผล.....	43
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	44
บรรณานุกรม.....	45
ภาคผนวก.....	48
ประวัตินักวิจัย.....	55

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในประเทศไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2564-2567.....	1
2 จังหวัดที่มีจำนวนและสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ปี พ.ศ.2567 สูงสุด 20 อันดับแรก.....	4
3 จำนวนประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ.2568.....	25
4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอ ตามสัดส่วนประชากร ปี พ.ศ. 2568.....	26
5 ตัวแปรและสมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย.....	28
6 ข้อมูลเพศของผู้สูงอายุ.....	32
7 ข้อมูลอายุของผู้สูงอายุ.....	33
8 ข้อมูลระดับการศึกษาของผู้สูงอายุ.....	33
9 ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของผู้สูงอายุ.....	34
10 ข้อมูลระดับรายได้ของผู้สูงอายุ.....	34
11 ข้อมูลแหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุ.....	35
12 การทดสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงหลายตัวแปร (Multicollinearity) ของตัวแปรอิสระ ด้วยวิธี Simple Correlation Coefficients.....	36
13 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์.....	36
14 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT Analysis) เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริม การเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์.....	39

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 จำนวนและสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในประเทศไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2564-2567.....	2
2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	24

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

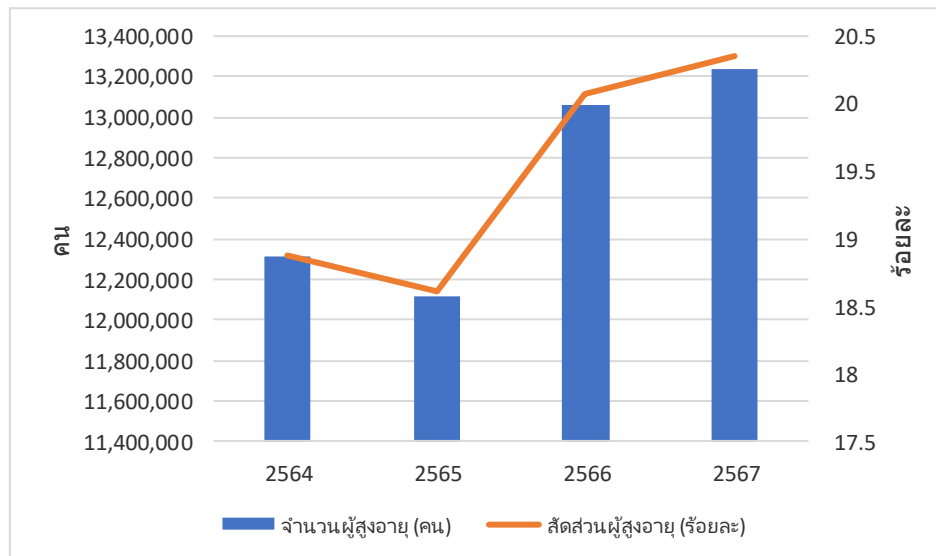
ปัจจุบันประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ซึ่งหมายความว่าสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ทั้งนี้ หากพิจารณาตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2566 โดยมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป หรือผู้สูงอายุ จำนวน 13,064,929 คน ซึ่งเป็นร้อยละ 20.08 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย และอาจส่งผลกระทบต่อแนวโน้มของการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการที่ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ อาจทำให้การบริโภคของภาคครัวเรือนในอนาคตมีแนวโน้มลดลง (จารย์ ปิ่นทอง และคณะ, 2561) นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ อาจทำให้เกิดความท้าทายด้านรายได้ คุณภาพชีวิต และโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ หนึ่งในนั้นก็คือ การเข้าถึงบริการทางการเงิน (Financial Inclusion) ซึ่งถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถบริหารจัดการรายได้ รายจ่าย และการออมเพื่อการดำรงชีวิต ของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 1 จำนวนและสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในประเทศไทย
ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2564-2567

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป (คน)	จำนวนประชากรไทยทั้งประเทศ (คน)
2564	12,309,341 (18.88)	65,197,783
2565	12,116,199 (18.61)	65,106,481
2566	13,064,929 (20.08)	65,061,190
2567	13,237,238 (20.36)	65,012,089

ที่มา: กรมกิจการผู้สูงอายุ (2567) และกรมการปกครอง (2565)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าร้อยละ

ภาพที่ 1 จำนวนและสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในประเทศไทย
ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2564-2567

ที่มา: กรมกิจการผู้สูงอายุ (2567) และกรมการปกครอง (2565)

ปัญหาความเหลื่อมล้ำ เป็นหนึ่งในปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญของหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ซึ่งสะท้อนได้จากการที่รายได้ของกลุ่มผู้มีรายได้สูงที่สุดและกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำที่สุดของประเทศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) มีงานศึกษาอยู่หลายงานที่ชี้ให้เห็นว่า หนึ่งในสาเหตุสำคัญของปัญหาความเหลื่อมล้ำก็คือ การที่ประชาชนในประเทศไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงิน (Financial Inclusion) ขั้นพื้นฐาน เช่น งานศึกษาของ Park และ Mercado (2015) ที่ได้ทำการศึกษาการเข้าถึงบริการทางการเงิน ความยากจน และความเหลื่อมล้ำของรายได้ของประเทศที่กำลังพัฒนาในทวีปเอเชีย จำนวน 37 ประเทศ พบว่า หากประชาชนในประเทศมีการเข้าถึงบริการทางการเงินก็จะนำไปสู่การลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของรายได้ สอดคล้องกับงานศึกษาของ Goksu Aslan, Corinne Deléchat, Monique Newiak, และ Fan Yang (2017) ที่ได้ทำการศึกษาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางการเงิน (Inequality in Financial Inclusion) โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,000 คน กว่า 140 ประเทศทั่วโลก พบว่า ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางการเงิน จะส่งผลทำให้ประเทศเกิดความเหลื่อมทางด้านรายได้ สะท้อนให้เห็นว่า การที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้น เนื่องจากว่าอาจจะมียุคบุคคลจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการ

ทางการเงินขั้นพื้นฐาน หรือการเข้าถึงระบบการชำระเงินที่มีค่าธรรมเนียมที่ถูก เช่น บัญชีเงินฝาก การชำระเงิน การโอนเงิน หรือสินเชื่อ เป็นต้น

การเข้าถึงบริการทางการเงิน (Financial Inclusion) หมายถึง การที่บุคคลหรือครัวเรือนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างเท่าเทียม ได้รับบริการทางการเงินที่เหมาะสม ตอบสนองความต้องการอย่างเพียงพอ และมีคุณภาพ อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางการเงินของแต่ละบุคคล หรือมีสุขภาพทางการเงินที่ดี ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงบริการทางการเงินพื้นฐาน ได้แก่ เงินฝาก สินเชื่อ โอนเงิน และชำระเงิน โดยส่งเสริมผ่านการให้บริการจากสถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับของธนาคารแห่งประเทศไทย และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การเข้าถึงบริการทางการเงินที่ยั่งยืน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) ซึ่งการเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างทั่วถึงจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถบริหารจัดการรายได้และค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น มีโอกาสในการลงทุนหรือออมเงินเพื่ออนาคต และสามารถเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือทางการเงินจากภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันแม้ว่าภาครัฐและสถาบันการเงินจะมีนโยบายและโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินสำหรับประชาชนทั่วไป แต่ก็ยังพบว่ามีผู้สูงอายุบางกลุ่มในประเทศไทย ยังคงประสบปัญหาในการเข้าถึงบริการทางการเงิน เช่น การเปิดบัญชีธนาคาร การใช้บริการทางการเงินผ่านระบบดิจิทัล และการเข้าถึงสินเชื่อหรือแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมกับวัย เนื่องจากผู้สูงอายุมักจะมีคุณสมบัติของร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นความเสื่อมถอยในการมองเห็น การได้ยิน และความสามารถทางปัญญาที่ลดลง (Reuters, 2018) อีกทั้ง ผู้สูงอายุยังมีความกลัวหรือรู้สึกต่อต้านการใช้เทคโนโลยี จากงานศึกษาของ Raymundo และ Santana (2014) ที่ได้ทำการศึกษาความกลัวและการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีของผู้สูงอายุในประเทศบราซิลจากการสอบถามผู้สูงอายุ จำนวน 100 คน พบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้สึกกลัวการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต รวมทั้งยังมีความรู้สึกกลัวการใช้ตู้เอทีเอ็ม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ เนื่องจากปัจจุบันสังคมไทยได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ จึงทำให้เรื่องของการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ เป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจ และเป็นความท้าทายของเศรษฐกิจไทย เนื่องจากบริการทางการเงินต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นบริการที่จำเป็น และเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต รวมถึงการประกอบอาชีพ ที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การลดช่องว่างความยากจน (Poverty Gap) และความเหลื่อมล้ำได้ในที่สุด ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาการเข้าถึงบริการทางการเงินเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จากข้อมูลของกรมกิจการผู้สูงอายุ ปี พ.ศ.2567 พบว่า จังหวัดเพชรบูรณ์มีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป หรือผู้สูงอายุ จำนวน 210,003 คน คิดเป็นร้อยละ 21.88 ของประชากรทั้งจังหวัด โดยมีจำนวนผู้สูงอายุ

มากเป็นอันดับ 20 ของประเทศ และมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากเป็นอันดับ 25 ของประเทศ ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จังหวัดที่มีจำนวนและสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ปี พ.ศ.2567

สูงสุด 20 อันดับแรก

จังหวัด	จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป (คน)	สัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป (ร้อยละ)	ประชากรไทยรวมทั้ง จังหวัด (คน)
กรุงเทพมหานคร	1,261,950	23.55	5,359,065
นครราชสีมา	545,835	20.86	2,616,244
เชียงใหม่	403,519	24.67	1,635,662
ขอนแก่น	374,728	21.18	1,769,273
อุบลราชธานี	335,013	18.03	1,858,285
นครศรีธรรมราช	313,768	20.48	1,532,288
บุรีรัมย์	299,209	19.12	1,564,975
นนทบุรี	292,676	22.40	1,306,606
อุดรธานี	287,293	18.60	1,544,789
ศรีสะเกษ	279,689	19.40	1,441,363
เชียงราย	279,683	24.07	1,162,191
สุรินทร์	266,434	19.59	1,359,732
ร้อยเอ็ด	265,965	20.85	1,275,595
สงขลา	265,213	18.64	1,423,108
ชลบุรี	260,923	16.21	1,609,859
สมุทรปราการ	255,896	18.77	1,363,513
นครสวรรค์	247,091	24.37	1,013,974
ชัยภูมิ	239,339	21.64	1,105,956
ปทุมธานี	216,875	17.74	1,222,808
เพชรบูรณ์	210,003	21.88	959,855

ที่มา: กรมกิจการผู้สูงอายุ (2567)

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงมีความสำคัญ เนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีประชากรสูงอายุจำนวนมาก โดยมีทั้ง ชุมชนเมืองและชนบท ทำให้การเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันตามบริบท ของพื้นที่ การศึกษาการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์จะช่วยให้เข้าใจถึง สถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการเหล่านี้ และนำไปสู่การพัฒนาแนว ทางแก้ไขที่เหมาะสมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง “การเข้าถึง บริการทางการเงินกับการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในสังคมไทย: กรณีศึกษาผู้สูงอายุใน เขตจังหวัดเพชรบูรณ์” จึงเป็นงานศึกษาที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนานโยบายและแนวทาง ปฏิบัติเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ซึ่งจะส่งผลต่อการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตจังหวัด เพชรบูรณ์

1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัด เพชรบูรณ์ เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1.3.1 ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทางการเงินและแนวทางลดความ เหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบาย สาธารณะหรือมาตรการที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 ผลงานวิจัยที่ได้สามารถนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 หรือ 2 เพื่อให้เกิดการรับรู้และนำไปสู่การพัฒนาความรู้ทางวิชาการในประเด็นดังกล่าว

1.3.3 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะถูกเผยแพร่ในรูปแบบรายงานการวิจัย เพื่อนำไปใช้เป็น แหล่งอ้างอิงสำหรับนักวิจัย นักศึกษา และผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทางการเงินและการลด ปัญหาความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในสังคมไทย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาจากผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์เท่านั้น

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาผู้สูงอายุ หรือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้

1.4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จะประกอบไปด้วย การเข้าถึงบริการทางการเงิน รายได้ ระดับการศึกษา การถือครองโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและมัลติมีเดีย และความห่างไกลของสถาบันการเงิน

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

จะทำการศึกษาในรอบปี พ.ศ.2567

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การเข้าถึงบริการทางการเงิน หมายถึง การที่บุคคล หรือธุรกิจ สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการ อันได้แก่ การรับฝากเงิน การรับชำระเงิน การให้สินเชื่อ เครดิต เงินกู้ การค้าประกัน และธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อใช้ในการเริ่มต้นหรือขยายธุรกิจ ลงทุนในการศึกษาหรือเพื่อสุขภาพ จัดการความเสี่ยงทางการเงิน และรับมือกับผลกระทบทางการเงิน ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับบุคคลได้ (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2567)

ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความไม่เสมอภาค ความแตกต่างกัน แบ่งแยก มีช่องว่างระหว่างกลุ่มชนชั้น มักจะเป็นการกล่าวถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่าง “ผู้มีโอกาส” กับ “ผู้ขาดโอกาส” (สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, 2567)

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546, 2546)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

2.1.1 โครงสร้างระบบสถาบันการเงินของไทย

ระบบสถาบันการเงินทำหน้าที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจ โดยเป็นตัวกลางระดมเงินทุน และจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจไปสู่ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ รวมทั้งให้บริการทางการเงินและชำระเงินหลากหลายรูปแบบ ดังนั้น ระบบสถาบันการเงินที่พัฒนา มีประสิทธิภาพ และมีเสถียรภาพย่อมสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ระบบสถาบันการเงินของไทยมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 2 รูปแบบ ดังนี้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566)

1) สถาบันการเงินประเภทรับฝากเงิน

สถาบันรับฝากเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจที่รับฝากเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์และเครดิตยูเนียน และกองทุนรวมตลาดเงิน เป็นต้น

1.1) ธนาคารพาณิชย์

เป็นตัวกลางหลักในการระดมเงินฝากจากผู้ฝากเงินเพื่อปล่อยสินเชื่อแก่ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจ ธนาคารพาณิชย์แบ่งออกเป็น ธนาคารพาณิชย์เต็มรูปแบบ ธนาคารพาณิชย์เพื่อบริการรายย่อย ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ และสาขานานาชาติของธนาคารต่างประเทศ การดำเนินการของธนาคารพาณิชย์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

1.2) สถาบันการเงินเฉพาะกิจที่รับฝากเงิน

เป็นสถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาเฉพาะด้านของรัฐบาล เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) และธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) เป็นต้น การดำเนินการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามลำดับ

1.3) สหกรณ์ออมทรัพย์และเครดิตยูเนียน

เป็นสถาบันที่จัดตั้งขึ้นด้วยความสมัครใจของสมาชิกที่อยู่ในวงสัมพันธ์เดียวกัน สมาชิกจะสะสมทรัพย์ร่วมกันเพื่อเป็นทุนดำเนินการให้สมาชิกที่มีความเดือดร้อนเป็นผู้กู้ยืมนำไปใช้ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะได้รับการจัดสรรสู่สมาชิกในรูปแบบของดอกเบี้ย เงินปันผล และสวัสดิการต่าง ๆ การดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์และเครดิตยูเนียน อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

1.4) กองทุนรวมตลาดเงิน

เป็นกองทุนรวมที่เน้นลงทุนในเงินฝากของธนาคาร หรือตราสารหนี้ระยะสั้นที่มีอายุคงเหลือไม่เกิน 1 ปี เช่น ตั๋วเงินคลัง ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน หรือพันธบัตรและหุ้นกู้เอกชนที่มีอายุคงเหลือไม่เกิน 1 ปี โดยอายุเฉลี่ยของตราสารหนี้ในกองทุนจะไม่เกิน 3 เดือน และเป็นกองทุนเปิดที่ผู้ลงทุนสามารถซื้อขายหน่วยลงทุนได้ทุกวัน การดำเนินการของกองทุนรวมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2) สถาบันการเงินประเภทไม่รับฝากเงิน

สถาบันประเภทไม่รับฝากเงิน เช่น กองทุนรวม บริษัทประกันภัย กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ บริษัทที่ให้สินเชื่อ บริษัทบริหารสินทรัพย์ และบริษัทหลักทรัพย์ เป็นต้น

2.1) กองทุนรวม

เป็นเครื่องมือในการลงทุนที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลตอบแทนที่ดีที่สุด ภายใต้กรอบความเสี่ยงที่ผู้ลงทุนยอมรับได้ เหมาะสำหรับผู้ลงทุนรายย่อยที่ต้องการลงทุนในตลาดเงินและตลาดทุน แต่มีข้อจำกัดในการลงทุน เช่น มีเงินลงทุนจำกัด ขาดความรู้และประสบการณ์ เป็นต้น การดำเนินการของกองทุนรวมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2.2) บริษัทประกันภัย

แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.2.1) บริษัทประกันชีวิต ที่รับประกันต่อความสูญเสียหรือความเสียหายต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยบริษัทฯ สัญญาว่าจะจ่ายชดเชยให้ผู้เอาประกันเมื่อมีการเสียชีวิต และอาจมีความคุ้มครองอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การประกันกรณีทุพพลภาพ การประกัน กรณีสูญเสียอวัยวะ การประกันสุขภาพ เป็นต้น

2.2.2) บริษัทประกันวินาศภัย แบ่งได้ 4 ประเภท ได้แก่ การประกันอัคคีภัย การประกันรถยนต์ การประกันทางทะเลและขนส่ง และการประกันเบ็ดเตล็ด การดำเนินการของบริษัทประกันภัยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2.3) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

เป็นกองทุนที่นายจ้างและลูกจ้างร่วมกันจัดตั้งขึ้น โดยลูกจ้างต้องส่งเงินสมทบเข้ากองทุนส่วนหนึ่ง และนายจ้างส่งเงินสมทบอีกส่วนหนึ่ง กล่าวได้ว่า กองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นการให้สวัสดิการแก่ลูกจ้างรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเงินกองทุนนี้จะถูกนำไปบริหารให้เกิดผลตอบแทนและนำมาเฉลี่ยให้กับสมาชิกกองทุนตามสัดส่วนที่แต่ละคนมีอยู่ การดำเนินการของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2.4) บริษัทที่ให้สินเชื่อ

เป็นธุรกิจที่ไม่รับฝากเงินจากประชาชน แต่ให้กู้ยืมแก่ผู้ที่ต้องการเงินทุน เช่น บัตรเครดิต และสินเชื่อส่วนบุคคล เป็นต้น การดำเนินการของบริษัทที่ให้สินเชื่ออยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

2.5) บริษัทบริหารสินทรัพย์

เป็นสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่บริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงิน การดำเนินการของบริษัทบริหารสินทรัพย์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง ตามพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. 2541

2.6) บริษัทหลักทรัพย์

เป็นสถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ เช่น การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ การค้าหลักทรัพย์ การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ การจัดการกองทุนรวม การจัดการกองทุนส่วนบุคคล เป็นต้น การดำเนินการของบริษัทหลักทรัพย์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทางการเงิน

การเข้าถึงบริการทางการเงิน (Financial Inclusion) หมายถึง การที่บุคคลหรือครัวเรือนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างเท่าเทียม ได้รับบริการทางการเงินที่เหมาะสม ตอบสนองความต้องการอย่างเพียงพอ และมีคุณภาพ อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางการเงินของแต่ละบุคคล หรือมีสุขภาพทางการเงินที่ดี ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงบริการทางการเงินพื้นฐาน ได้แก่ เงินฝาก สินเชื่อ โอนเงิน และชำระเงิน โดยส่งเสริมผ่านการให้บริการจากสถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับของธนาคารแห่งประเทศไทย และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การเข้าถึงบริการทางการเงินที่ยั่งยืน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566)

นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทย ยังได้จำแนกกลุ่มผู้ให้บริการทางการเงินเป็น 3 กลุ่มตามนิยามของธนาคารโลก ซึ่งพิจารณาจากสถานะทางกฎหมายและการกำกับดูแลโดยทางการ ดังนี้

1) ผู้ให้บริการในระบบ (Formal Sector) หมายถึง สถาบันการเงินที่มีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน (มีการขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจตามกฎหมายหรือมีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น) และอยู่ภายใต้การกำกับ/ตรวจสอบโดยกระทรวงการคลังหรือผู้กำกับดูแลภาคการเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย) โดยมีหลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่ครอบคลุมทั้งด้านการประกอบธุรกิจ ความมั่นคง และ/ หรือการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งประกอบด้วย

1.1) ผู้ให้บริการที่รับฝากเงินและให้บริการทางการเงินอื่น ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ไทย ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์

1.2) ผู้ให้บริการสินเชื่อ ได้แก่ บริษัทบัตรเครดิต บริษัทสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ และผู้ประกอบการสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ (สินเชื่อนาโนไฟแนนซ์) และผู้ให้บริการสินเชื่อผ่านช่องทางออนไลน์(เช่น P2P lending)

1.3) ผู้ให้บริการด้านการชำระเงิน ได้แก่ ผู้ให้บริการในลักษณะตัวแทน (เช่น ไปรษณีย์ ร้านสะดวกซื้อ) และผู้ให้บริการ e-Money

1.4) ผู้ให้บริการด้านการลงทุนและประกันภัย ได้แก่ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทจัดการกองทุนรวมและบริษัทประกันภัย

2) ผู้ให้บริการกึ่งในระบบ (Semi-formal Sector) หมายถึง สถาบันที่มีสถานะทางกฎหมายภายใต้กฎหมายจัดตั้งเป็นการเฉพาะ โดยอยู่ภายใต้การกำกับตรวจสอบโดยหน่วยงานอื่นที่นอกเหนือจากหน่วยงานกำกับดูแลผู้ให้บริการในระบบ ประกอบด้วย บริษัทเช่าซื้อ บริษัทสินเชื่อ

สหกรณ์ออมทรัพย์ชุมชนสหกรณ์ เครดิตยูเนียน สถาบันการเงินประชาชน และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3) ผู้ให้บริการนอกระบบ (Informal Sector) หมายถึง ผู้ให้บริการทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางกฎหมายภายใต้กฎหมายจัดตั้งเป็นการเฉพาะและไม่มีผู้กำกับดูแลประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์องค์กรการเงินชุมชน ญาตินายทุน บุคคลอื่นนอกครัวเรือน และอื่น ๆ (เช่น สวัสดิการบริษัท)

สำหรับกลุ่มผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยได้จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้ใช้บริการจากผู้ให้บริการในระบบ (2) ผู้ใช้บริการจากผู้ให้บริการกึ่งในระบบ และ (3) ผู้ใช้บริการจากผู้ให้บริการนอกระบบ ทั้งนี้ การสำรวจนี้จะนับจำนวนครัวเรือนผู้ใช้บริการทางการเงินจากแหล่งให้บริการต่าง ๆ โดยไม่มีการนับซ้ำ กล่าวคือ หากผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการจากทั้งธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้ให้บริการในระบบ และสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งเป็นผู้ให้บริการกึ่งในระบบ

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เข้าถึงบริการทางการเงิน (Access) จะหมายถึง ผู้ที่ใช้บริการทางการเงิน (Usage) และผู้ที่เลือกจะไม่ใช้บริการทางการเงิน (Self Exclusion) ส่วนผู้ที่เข้าไม่ถึงบริการทางการเงิน (No Access) หมายถึง ผู้ที่ต้องการใช้บริการแต่ไม่สามารถใช้บริการทางการเงินได้

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

1) ความหมายของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมี สัญชาติไทย โดยบุคคลกลุ่มนี้มีสิทธิได้รับการ คุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุน ในด้านต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546; กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2564) ทั้งนี้ ผู้สูงอายุไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันหมด แต่จะมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2555)

1.1) ผู้สูงอายุตอนต้น อายุ 60 - 69 ปี เป็นผู้สูงอายุที่ยังมีกำลังช่วยเหลือตนเองได้

1.2) ผู้สูงอายุตอนกลาง อายุ 70 - 79 ปี เป็นผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการเจ็บป่วย ร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง

1.3) ผู้สูงอายุตอนปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป เป็นผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยบ่อยขึ้น อวัยวะเสื่อมสภาพ และอาจมีภาวะทุพพลภาพ

นอกจากนี้ อัญชิษฐา ศิริคำเพ็ง และภักดี โพธิ์สิงห์ (2560) ได้จำแนกกลุ่มผู้สูงอายุตามศักยภาพ โดยได้ประยุกต์จากเกณฑ์การประเมินความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือ ดัชนีบาร์เธลเอดีแอล (Barthel ADL Index) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ติดสังคม ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ชุมชนได้สามารถเดินขึ้นบันไดเองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ เดินออกนอกบ้านได้ เดินตามลำพังบนทางเรียบได้ รับประทานอาหารด้วยตนเองได้ดี ใช้สื่งด้วยตนเองได้อย่างเรียบร้อย

กลุ่มที่ 2 ติดบ้าน ผู้สูงอายุกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง ไม่สามารถเดินตามลำพังบนทางเรียบได้ต้องใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือ ต้องการความช่วยเหลือขณะรับประทานอาหาร ต้องการความช่วยเหลือพาไปห้องน้ำ

กลุ่มที่ 3 ติดเตียง ผู้สูงอายุที่ป่วยและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ พิกการ/ทุพพลภาพไม่สามารถย้ายตนเองขณะนั่งได้ ไม่สามารถขยับได้ในท่านอน การรับประทานอาหารกลืนลำบาก แม้ว่าผู้ดูแลจะป้อนอาหารให้ ต้องขยับภายในท่านอนหรืออยู่บนเตียง สวมใส่ผ้าอ้อมตลอดเวลาต้องเปลี่ยนผ้าอ้อมประจำ

2) บทบาทของผู้สูงอายุ

บทบาทที่สำคัญของผู้สูงอายุ คือ สามารถช่วยอบรมสั่งสอนดูแลเด็กเล็กในเรื่องของศีลธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณีทางสังคมและวัฒนธรรม และสามารถปรับบทบาทตนเองให้มีความน่ายกย่องนับถือ หรือมีภาพพจน์ที่ดีได้ ผู้สูงอายุควรคิดว่าตนเองเป็นทรัพยากรของครอบครัวและชุมชน ในทางกลับกัน ครอบครัวและชุมชนก็ควรคิดเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในประเทศที่กำลังพัฒนา การบริการดูแลผู้สูงอายุยังมีการจัดการที่ไม่เป็นระบบ หากผู้สูงอายุปรับบทบาทของตนเองโดยเป็นผู้ให้แก่ครอบครัวให้มากขึ้นก็จะดีไม่น้อยในครอบครัวที่เป็นปึกแผ่น การส่งผู้สูงอายุไปให้สถานบริการดูแลถูกมองเป็นเรื่องแปลกทั้งในแง่ครอบครัวและตัวผู้สูงอายุเอง ผู้สูงอายุสามารถช่วยแก้ไขปัญหาความตึงเครียดและขัดแย้งภายในครอบครัวโดยใช้ประสบการณ์ที่มีมายาวนานรวมทั้งการจัดการกับเหตุการณ์วิกฤต ซึ่งสามารถแสดงบทบาทที่เป็นไปได้ในทางบวก และใช้ความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญ ผู้สูงอายุสามารถเป็นผู้มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเป็นผู้ผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติมีจำนวนผู้ผลิตเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้เป็นภาระ อันนำมาซึ่งรายได้และให้บางสิ่งบางอย่างแก่ครอบครัวได้ เพิ่มคุณค่าตนเอง มองภาพตนเองในทางบวก (จิรันทร วิทสูงเนิน, 2553)

3) การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ

มนุษย์ทุกคนย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามช่วงวัย โดยเฉพาะในวัยสูงอายุ ร่างกายจะเริ่มเสื่อมถอยลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายจะไม่เหมือนกันในแต่ละคน ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น กรรมพันธุ์ โรคหรือความเจ็บป่วย สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต เช่น สภาพอากาศ อาหาร อาชีพ ความเครียด การออกกำลังกาย และการพักผ่อน โดยเฉพาะ ปัจจัยด้านพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม โดยสามารถแบ่งการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย

เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้นในทุกะบบหน้าที่ของร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะและระบบต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ มีดังนี้

3.1.1) ระบบผิวหนัง

ผิวหนังบางลง เซลล์ผิวหนังลดลง ความยืดหยุ่นของผิวหนังไม่ดี ผิวหนังเหี่ยวและมีรอยย่น ไขมันใต้ผิวหนังลดลง ทำให้ร่างกายทนต่อความหนาวเย็นได้น้อยลง ต่อมเหงื่อเสียหน้าที่ไม่สามารถขับเหงื่อได้ จึงเกิดอาการเป็นลมแดดได้ภายในเวลาที่อากาศร้อนจัด ต่อมไขมันทำงานน้อยลง ผิวหนังแห้งและแตกง่าย สีของผิวหนังจางลงเพราะเซลล์สร้างสีทำงานลดลง แต่มีสารสีสะสมเป็นแห่ง ๆ ทำให้เป็นจุดสีน้ำตาลทั่วไป ผมหงอกและขนทั่วปามีสีจางลง หรือเป็นสีขาวและจำนวนลดลงการรับรู้ความรู้สึกต่ออุณหภูมิการสัมผัสเย็น และความเจ็บปวดที่ผิวหนังลดลง เล็บแข็งและหนาขึ้น สีเล็บเข้มขึ้น

3.1.2) ระบบประสาทและประสาทสัมผัส

ขนาดของสมองลดลง น้ำหนักสมองลดลง จำนวนเซลล์สมองและเซลล์ประสาทลดลง ประสิทธิภาพการทำงานของสมองน้อยลง ปฏิบัติการตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ลดลง การเคลื่อนไหวและความคิดเชิงซ้ำทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ ความจำเสื่อมโดยเฉพาะเรื่องราวใหม่ ๆ แต่สามารถจำเรื่องราวเก่าได้ดี ความกระตือรือร้นน้อยลง ความคิดอาจสับสนได้ แบบแผนการนอนเปลี่ยนแปลง เวลานอนน้อยลง เวลาตื่นมากขึ้น

3.1.3) ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก

จำนวนและขนาดเส้นใยของกล้ามเนื้อลดลง มีเนื้อเยื่อเกี่ยวพันเข้ามาแทนที่มากขึ้น มีผลทำให้ความแข็งแรงและความว่องไวในการเคลื่อนที่ของร่างกายลดลง ประสิทธิภาพการทำงานของเอนไซม์ในกล้ามเนื้อลดลง เซลล์กระดูกลดลง แคลเซียมสลายออกจากกระดูกมากขึ้นและไปเกาะบริเวณกระดูกอ่อน เช่น ชายโครง ทำให้การเคลื่อนไหวของทรวงอกลดลง ทำให้กระดูกผู้สูงอายุเปราะและหักง่ายแม้ว่าจะไม่ได้รับอุบัติเหตุ ความยาวของกระดูกสันหลังลดลง และพุงมากขึ้น เพราะหมอนรองกระดูกบางลง ทำให้เกิดหลังค่อมและเอียงมากขึ้นความสูงลดลง 2 นิ้ว จากอายุ 20 - 70 ปี (1.2 เซนติเมตร ทุก 20 ปี) ความยาวของกระดูกยาวคงที่ แต่ภายในจะกลวงมากขึ้น การทรงตัวไม่ดี ไม่กระฉับกระเฉง ความสามารถในการดูแลตนเองและการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันจึงลดลง กระดูกอ่อนบริเวณข้อต่อต่าง ๆ เสื่อมมากขึ้นตามอายุ น้ำไขข้อลดลง เป็นสาเหตุทำให้กระดูกเคลื่อนที่มาสัมผัสกัน เกิดข้ออักเสบและติดเชื้อง่าย

3.1.4) ระบบหัวใจและหลอดเลือด

กล้ามเนื้อหัวใจฝ่อลีบ มีเนื้อเยื่อพังผืดไขมัน และสารไลโปฟุสซิน มาสะสมภายในเซลล์มากขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ลิ้นหัวใจแข็งและหนาขึ้น

มีแคลเซียมมาเกาะมากขึ้น ทำให้การปิดเปิดของลิ้นหัวใจไม่ดี เกิดภาวะลิ้นหัวใจรั่วและตีบได้
ผนังหลอดเลือดหนาและมีความยืดหยุ่นน้อยลงเพราะมีเส้นใยคอลลาเจนมากขึ้น เกิดภาวะ
หลอดเลือดแดงแข็งตัว ความแรงของชีพจรลดลง กล้ามเนื้อหัวใจทำงานเพิ่มขึ้น และต้องการ
ออกซิเจนเพิ่มขึ้น

3.1.5) ระบบทางเดินหายใจ

หลอดลมมีขนาดใหญ่ขึ้น ความยืดหยุ่นของเนื้อเยื่อปอดลดลง
เพราะมีเส้นใยอีลาสตินลดลง ความแข็งแรงและการหดตัวของกล้ามเนื้อที่ช่วยในการหายใจเข้าออก
ลดลง เนื้อหุ้มปอดแห้งทึบ ทำให้ปอดขยายและหดตัวได้น้อยลง การระบายอากาศหายใจลดลง ถุงลม
มีจำนวนลดลง ถุงลมที่เหลือจะมีขนาดใหญ่ขึ้น ผนังถุงลมแตกง่าย เกิดโรคถุงลมโป่งพองง่าย
หลอดลมแข็งขาดความยืดหยุ่น ทำให้หายใจหอบเหนื่อยได้ง่าย

3.1.6) ระบบทางเดินอาหาร

การผลิตเอนไซม์ลดลง 1 ใน 3 ทำให้การย่อยแป้งและน้ำตาลในปาก
ลดลง ความรู้สึกหิวอาหารน้อยลงเนื่องจากการเคลื่อนไหวของกระเพาะอาหารลดลง การผลิตน้ำย่อย
กรดเกลือและเอนไซม์ต่าง ๆ ในกระเพาะอาหารลดลง การดูดซึมแคลเซียมและธาตุเหล็ก วิตามินบี 2
ลดลง ผู้สูงอายุเกิดโรคกระดูกผุและโลหิตจางได้ง่าย การเคลื่อนไหวของลำไส้เล็กและลำไส้ใหญ่ลดลง
ประกอบกับการหดตัวของกล้ามเนื้อหน้าท้องลดลง และผู้สูงอายุชอบรับประทานอาหารอ่อน ย่อยง่าย
ที่ไม่มีกาก จึงเป็นเหตุให้เกิดภาวะท้องผูก ทำให้เบื่อกินอาหาร ท้องอืดง่าย ดับมีความสามารถในการ
ทำลายพิษลดลง จึงเกิดพิษของยาได้ง่ายในผู้สูงอายุ ปริมาณน้ำดีลดลง รวมทั้งมีความหนืดเพิ่มขึ้นตาม
อายุ มีผลทำให้เกิดนิ่วในถุงน้ำดีได้ง่าย ดับอ่อนทำหน้าที่เสื่อมลง ผลิตอินซูลินได้น้อย และที่ผลิมานั้น
มีประสิทธิภาพในการนำน้ำตาลเข้าสู่เนื้อเยื่อต่ำ ทำให้น้ำตาลที่เหลือถูกสะสมเป็นไขมันส่วนหนึ่ง
อีกส่วนหนึ่งจะคงอยู่ในกระแสเลือด และมีบางส่วนเท่านั้นที่ถูกขับออก ผู้สูงอายุจึงเป็นเบาหวาน
อย่างอ่อนได้ หรือมีแนวโน้มที่จะเป็นเบาหวานได้ง่ายกว่าวัยหนุ่ม - สาว

3.1.7) ระบบทางเดินปัสสาวะ

อัตราการกรองของไตลดลง ทำให้การดูดกลับของสารต่าง ๆ น้อยลง
ทำให้ปัสสาวะเจือจางมากขึ้น ความถ่วงจำเพาะของปัสสาวะลดลงทำให้การถ่ายปัสสาวะไม่ดี
กล้ามเนื้อกระเพาะปัสสาวะอ่อนกำลังลง จึงมีปัสสาวะตกค้างอยู่มากมายหลังถ่ายปัสสาวะแต่ละครั้ง
มีผลทำให้ผู้สูงอายุปัสสาวะบ่อย นอกจากนี้ ผู้สูงอายุชายมีต่อมลูกหมากโต ทำให้ปัสสาวะได้ลำบาก
ผู้หญิงกลั้นปัสสาวะไม่อยู่ เพราะกล้ามเนื้ออุ้งเชิงกรานหย่อน โดยเฉพาะในหญิงที่คลอดบุตรมาแล้ว
หลายคน

3.1.8) ระบบสืบพันธุ์

ผู้สูงอายุชายลูกอัณฑะเล็กลงและผลิตเชื้ออสุจิได้น้อยลง ขนาดและรูปร่างของเชื้ออสุจิเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการผสมกับไขนํ้อยลง ความหนืดของน้ำเชื้อลดลง ไขมันบริเวณใต้หัวหน้และขนลดลง ผู้สูงอายุหญิงรังไข่จะฝ่อเล็ก มดลูกมีขนาดเล็กลง เยื่อบุภายในมดลูกบางลง มีเนื้อพังผืดมากขึ้น ปากมดลูกเหี่ยวและมีขนาดเล็กลง รอยย่นและความยืดหยุ่นทางช่องคลอดเล็กลง ทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บในระหว่างร่วมเพศและความรู้สึกทางเพศลดลง ช่องคลอดสีขาวซีด เพราะมีเลือดมาเลี้ยงน้อยลง ภายในช่องคลอดมีความเป็นด่างมากขึ้น ทำให้เกิดการอักเสบและติดเชื้อได้ง่าย

3.1.9) ระบบต่อมไร้ท่อ

น้ำหน้กของต่อมใต้สมองลดลง 20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อเยื่อเกี่ยวพันเข้ามาแทนที่มากขึ้น การไหลเวียนเลือดที่ต่อมใต้สมองลดลง การผลิตฮอร์โมนรังไข่เพิ่มขึ้นในผู้หญิง แต่คงที่และเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ ในผู้ชาย ส่วนการผลิตฮอร์โมนอื่นอาจคงที่หรือลดลง

3.2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์

การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์ สภาวะทางจิตใจเกี่ยวข้องกับผูกพันกับสภาวะทางร่างกายอย่างใกล้ชิด เมื่อร่างกายเปลี่ยนแปลงไปตามวัยที่เพิ่มขึ้น อารมณ์และจิตใจย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยประกอบกับวัยสูงอายุที่เป็นวัยที่ต้องพบกับความสูญเสียในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เช่น คู่ครอง บุตรหลาน ญาติสนิท เพื่อน การสูญเสียสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ การสูญเสียสัมพันธภาพภายในครอบครัว เนื่องจากบุตรมีครอบครัวและแยกครอบครัวออกไปจึงมีผลต่อพัฒนาการทางจิตของผู้สูงอายุโดยทั่วไปที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงจนสังเกตได้ ดังนี้ (พรณี สมเทศน์, 2550)

3.2.1) บุคลิกภาพในผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและภาวะวิกฤตที่แต่ละบุคคลได้เผชิญแตกต่างกันออกไป ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในนิสัยดั้งเดิมของตนจนเกิดการล้มเหลวในโครงสร้างบุคลิกภาพบุคลิกภาพ จึงเสียไปจนอยู่ร่วมกับผู้อื่นไม่ได้

3.2.2) การเรียนรู้และความจำของผู้สูงอายุ จะลดลงและมีความยากลำบากในเรื่องความจำระยะสั้นหรือตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้น้อยกว่าผู้ที่อายุน้อย แต่การเรียกกลับและการตระหนักถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วยังคงสูงอยู่ ซึ่งความจำที่เสื่อมลงในวัยผู้สูงอายุมักมีผลกระทบจากการมีพยาธิสภาพในสมอง

3.2.3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผู้สูงอายุมักมีความมั่นคง ทางความคิด จนดูเหมือนจะเป็นความคิดที่กล้าแข็งคือร้านและระมัดระวังรอบคอบต่อการตัดสินใจต่างๆ ผู้สูงอายุไม่ตัดสินใจรวดเร็ว เพราะต้องการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเพราะกลัวความล้มเหลวจากสิ่งที่เคยเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆในอดีต จึงทำให้ผู้สูงอายุถูกบอกว่าไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

แต่โดยความจริงแล้วความสูงอายุไม่ได้เป็นขีดจำกัดในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของผู้สูงอายุ ซึ่งมักมีความคิดริเริ่มใหม่โดยใช้ประสบการณ์ต่าง ๆ มาเรียบเรียงและฟุ้งขึ้นใหม่จริงตามความคิดของตนเอง

3.2.4) สติปัญญา จะประกอบด้วยความสามารถหลายด้าน เช่น ความสามารถในการพูด การคำนวณ การรับรู้ การนำเหตุผลมาใช้ เป็นต้น ในวัยสูงอายุนั้นระดับสติปัญญาอาจเสื่อมถอยลงเพียงเล็กน้อยหรืออาจไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ถ้าบุคคลนั้นไม่มีอาการเจ็บป่วยด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ แต่ในรายที่มีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ จะทำให้ระดับสติปัญญาลดลงจะทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต

3.2.5) การลดความสัมพันธ์กับชุมชน บทบาทของผู้สูงอายุในชุมชนจะเปลี่ยนไปหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากชุมชนลดลง ทำให้ผู้สูงอายุขาดความเชื่อมั่นที่จะเข้ากลุ่ม ไม่กล้าแสดงออก ความสัมพันธ์กับชุมชนที่คุ้นเคยลดลง ต้องเปลี่ยนไปสู่สภาพทางสังคมใหม่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเครียดได้

3.3) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมในที่นี้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมและบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุ เช่น การเกษียณอายุของผู้ที่ทำงานราชการเมื่ออายุ 60 ปี เป็นการสูญเสียตำแหน่งหน้าที่การงาน และรวมทั้งเกียรติและสิทธิต่าง ๆ ด้วย ปัญหาผู้สูงอายุที่เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม อาจจะสรุปได้ดังนี้

3.3.1) ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกในครอบครัว

สำหรับผู้ที่ได้รับราชการตลอดเวลาก่อนเกษียณอายุ เวลาของผู้สูงอายุมักจะใช้ในการทำงานนอกบ้าน เวลาที่จะอยู่กับครอบครัวมีน้อยเกือบจะไม่มีเวลาพูดคุยกัน แต่พอหลังเกษียณอายุจะมีเวลาอยู่ที่บ้าน จึงเกิดปัญหาความขัดแย้งความไม่เข้าใจกันจนทำให้เกิดการเบียดเบียนไม่ต้องการที่จะอยู่บ้าน ส่วนผู้สูงอายุที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวไม่ค่อยจะมีปัญหาเรื่องเวลาการพบปะตอบลูกหลานมากนัก เพราะการประกอบธุรกิจส่วนตัวอาจจะกระทำที่บ้าน เมื่อถึงวัยสูงอายุก็นำมาให้ลูกหลานดำเนินกิจการต่อไป ลูกหลานก็ได้ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุเรื่อยมาจึงไม่เกิดปัญหา

3.3.2) ปัญหาการขาดความสัมพันธ์จากเพื่อนและผู้ร่วมงาน

ปัญหานี้จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่รับราชการ เมื่อเกษียณอายุแล้วจะทำให้ขาดความสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ร่วมงานเพราะผู้ที่ยังไม่เกษียณอายุมักจะยุ่งอยู่กับงานและมีภาระส่วนตัวจนไม่มีเวลา จึงทำให้ผู้สูงอายุน้อยเนื้อต่ำใจ และคิดว่าเมื่อหมดอำนาจก็ไม่มีคนมาเคารพนับถือ เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ไม่มีค่ามีความรู้สึกท้อแท้และซึมเศร้า เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ ทำให้มีผลต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ส่วนผู้สูงอายุที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวอาจจะพบปัญหาดังกล่าวได้จากนักธุรกิจที่ทำกิจการใหญ่ ๆ มีอำนาจในการสั่งการ การควบคุม เพราะมนุษย์เราถ้าไม่รู้จักปล่อยวางยังมีความยึดมั่นถือมั่นอยู่เสมอ โดยเฉพาะผู้สูงอายุจะมีผลต่อสุขภาพมากทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

3.3.3) ปัญหาเศรษฐกิจ

ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาหลักในกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้งนี้ จะดูได้จากผู้ที่ทำงานราชการเมื่อเกษียณอายุรายได้จะลดลงในขณะที่ค่าของชีพสูงขึ้นเรื่อยๆ สำหรับผู้สูงอายุที่ยากจนไม่มีเงินสะสมไว้ในขณะที่ทำงานได้ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่ทำให้ผู้สูงอายุประสบความสับสนในเรื่องที่อยู่อาศัย เรื่องอาหารการกิน และทำให้ส่งผลไปถึงปัญหาสุขภาพ ส่วนผู้สูงอายุที่ทำงานส่วนตัว เมื่อแก่แล้วลูกหลานจะให้หยุดการทำงาน ถ้าเป็นงานที่ลูกหลานดำเนินกิจการต่อไปรายได้ก็จะแบ่งกันให้ผู้สูงอายุเหล่านี้จะไม่มีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ แต่ถ้าผู้สูงอายุทำงานส่วนตัวและไม่มีลูกหลานดำเนินกิจการสืบทอดไปเมื่ออายุมากแล้วจะทำงานไม่ไหว เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ เป็นต้น อื่นๆ เหล่านี้จะต้องใช้พลังงานมาก และผู้สูงอายุก็จะประสบปัญหาไม่มีใครเลี้ยงดู ลูกหลานก็จะจากไปอยู่ในเมืองเพื่อประกอบอาชีพอื่น ทั้งผู้สูงอายุให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว

3.3.4) ปัญหาการใช้เวลาว่าง

ปัญหานี้จะเกิดกับผู้สูงอายุที่เคยทำงานนอกบ้าน เช่น ข้าราชการ หรือผู้ที่ทำงานบริษัทเอกชน มักจะพบว่าหลังจากเกษียณอายุแล้วมีเวลามาก เพราะไม่ต้องออกจากบ้านจึงไม่ทราบว่าจะใช้เวลาทำอะไร ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และรู้สึกตนเองว่าเป็นบุคคลที่ไม่มีประโยชน์ ทั้งนี้ ปัญหาการใช้เวลาว่างเป็นปัญหาสำคัญของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นสาเหตุของความเครียด และมีผลต่อสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ

จากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ อันได้แก่ ด้านร่างกายด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในสังคม และด้านเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในสังคม เพราะว่าผู้สูงอายุต้องการการดูแลเอาใจใส่ที่แตกต่างไปจากคนในวัยอื่น ๆ ผู้สูงอายุควรจะได้รับ การตอบสนองตามสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะมีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละคน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะมีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตนของผู้สูงอายุแต่ละคน และสภาพแวดล้อมในสังคมที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ดังนั้น ถ้าผู้ดูแลผู้สูงอายุเข้าใจและสามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุที่เกิดการเปลี่ยนแปลงได้จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข (เบญจลักษณ์ อัครพสุชาติ, 2550)

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ

ความเหลื่อมล้ำในสังคมด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจนั้นเป็นปัญหาที่เราต้องหาทางแก้ไข และควรใช้วิธีอะไร เป็นคำถามที่ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์หรือจุดยืนของคนในสังคม ปัจจุบันมีสำนักคิดใหญ่ 3 แห่งที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายและวิวัฒนาการในกรอบของระบบ

เศรษฐกิจแบบทุนนิยม ได้แก่ เสรีนิยม (Liberalism) ความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) และสมรรถภาพมนุษย์ (Capabilities Approach) ความแตกต่างระหว่างสำนักคิดทั้ง 3 ส่วนใหญ่ อยู่ที่การให้น้ำหนักกับเสรีภาพของปัจเจก และความยุติธรรมในสังคม ไม่เท่ากัน ซึ่งมีแนวคิดในส่วนที่เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำสรุปได้ ดังนี้ (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554)

1) แนวคิดของ ลุดวิก วอน มีเซส (Ludwig Von Mises)

นักเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมคลาสสิกผู้ทรงอิทธิพล ในปี ค.ศ. 1949 เสนอว่า นักเสรีนิยมที่รณรงค์ความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายนั้นตระหนักดีว่า มนุษย์เกิดมาไม่เท่าเทียมกัน และความไม่เท่าเทียมกันนี้เองที่เป็นบ่อเกิดของการร่วมมือกันทางสังคมและอารยธรรม ความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายถูกออกแบบมาเป็นเครื่องมือที่จะรับประกันว่ามนุษยชาติทั้งหมดจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากความไม่เท่าเทียมซึ่งความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายนั้นดี เพราะมันตอบสนองความต้องการของทุกคนได้ดีที่สุด ปลอ่ยให้พลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเองว่าใครควรดำรงตำแหน่งทางการเมือง และปลอ่ยให้ผู้บริโภคตัดสินใจเองว่าใครควรมีอำนาจกำหนดกิจกรรมการผลิต

2) แนวคิดของ มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman)

นักเศรษฐศาสตร์สำนักเสรีนิยมคลาสสิก มองว่ารัฐโดยธรรมชาตินั้นด้อยประสิทธิภาพกว่าเอกชน และมักจะลู่แก่อำนาจ ดังนั้น จึงเชื่อว่าหากรัฐทำอะไรก็ตามเพื่อพยายามสร้างความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ เมื่อนั้นเสรีภาพทางการเมืองของผู้คนก็จะถูกบั่นทอน ทั้งนี้ สังคมที่กำหนดความเท่าเทียมเป็นเป้าหมายเหนือเสรีภาพจะไม่มีทั้งสองอย่าง สังคมที่ตั้งเป้าหมายที่เสรีภาพก่อนความเท่าเทียมจะมีทั้งสองอย่างค่อนข้างสูง

3) แนวคิดของ แพทริก ไดมอนด์ (Patrick Diamond) และนักสังคมวิทยา แอนโธนี กิดเดนส์ (Anthony Giddens)

มองว่า สังคมแบบคุณธรรมนิยมสมบูรณ์ (Pure Meritocracy) หมายถึง สังคมที่สมาชิกทุกคนเลื่อนฐานะได้ด้วยความสามารถของตนเองล้วน ๆ ไม่ใช่ด้วยอภิสิทธิ์หรือเส้นสายใด ๆ ที่ปราศจากการกระจายความมั่งคั่งไม่ใช่สังคมที่พึ่งปรารภนา เนื่องจากกลุ่มบุคคลที่ประสบความสำเร็จในรุ่นของตัวเองจะกลายเป็นชนชั้นที่ฝังรากลึกสำหรับคนรุ่นต่อไป เก็บความมั่งคั่งที่ตนสะสมเอาไว้เป็นทุนสำหรับลูกหลาน เมื่อเป็นอย่างนี้ลูกหลานของคนจนก็จะยิ่งเสียเปรียบคนรวยและความเหลื่อมล้ำก็ยิ่งถ่างกว้างขึ้นเรื่อย ๆ นี่คือการยุติธรรมทางสังคมที่ต้องหาทางบรรเทาหรือกำจัดให้ได้มากที่สุด นอกจากจะมองว่าสังคมที่ความเหลื่อมล้ำถ่างกว้างขึ้นเรื่อย นักคิดอย่าง ไดมอนด์และกิดเดนส์จึงมองว่า สังคมต้องพยายามสร้างคุณธรรมหรือบรรเทาความยุติธรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ด้วยการกระจายรายได้และความมั่งคั่งให้ตกถึงมือประชาชนในวงกว้างที่สุด เพื่อตอบสนองคนทุกภาคส่วนในสังคมที่มีส่วนสร้างความมั่งคั่ง ดังนั้น พวกเขาจึงมักจะสนับสนุน

แนวคิดรัฐสวัสดิการอย่างเต็มรูปแบบที่จัดสวัสดิการถ้วนหน้าให้กับประชาชนทุกคน ในฐานะสิทธิพลเมือง ที่พึงได้รับอย่างเสมอภาค

4) แนวคิดของ อมาตยา เซน (Amartya Sen)

นักเศรษฐศาสตร์สวัสดิการเจ้าของรางวัลโนเบลเศรษฐศาสตร์ ปี ค.ศ.1998 คือผู้พัฒนาแนวคิดที่ตั้งอยู่บนสมรรถภาพของมนุษย์ (Capabilities) ซึ่งบางคนก็เรียกแนวคิดนี้ว่าวิธีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Approach) แนวคิดนี้มองว่าทั้งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความยากจน เป็นการลดรอนสมรรถภาพของมนุษย์ และมองว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ เป็นเพียงเครื่องมือที่นำไปสู่เป้าหมาย ไม่ใช่เป้าหมายในตัวเอง แนวคิดนี้แตกต่างจากแนวคิดเสรีนิยมใหม่ที่มองว่า ความเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being) คือ การบรรลุเป้าหมายสูงสุด (Maximum Utility) และเป้าหมายสูงสุดนี้จะบรรลุได้ก็ต่อเมื่อประชาชนมีรายได้และมีความมั่นคงมั่งคั่งในชีวิตสูงที่สุด ซึ่งสิ่งที่ อมาตยา เซน ได้ให้ทรรศนะไว้ว่า เป้าหมายของการพัฒนาบนสมรรถภาพของมนุษย์ก็คือ อิสรภาพนั่นเอง ซึ่งได้แก่ การมีอิสรภาพทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม เป็นต้น

ทั้งนี้ สมชัย จิตสุชน (2560) ได้อธิบายปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย โดยได้สรุปออกมาเป็น 7 ประเด็น ดังนี้

(1) ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ เป็นความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจนที่สุดในบรรดาความเหลื่อมล้ำทั้งหมด จากรายงานของ The Credit Suisse Global Wealth Report 2018 ระบุว่า มีคนไทยเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่ถือครองความมั่งคั่งหรือมีทรัพย์สินรวมร้อยละ 66.9 ของทรัพย์สินรวมทั้งประเทศ เท่ากับว่า คนไทยร้อยละ 95 ถือครองทรัพย์สินเพียงร้อยละ 33.1 ของทรัพย์สินรวมทั้งประเทศ เป็นตัวเลขที่สะท้อนว่า ไทยเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับ 1 ของโลก แลจากรายงานของ The Credit Suisse Global Wealth Report 2016 ที่ได้ระบุว่า ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำสูงเป็นอันดับที่ 3 ของโลก โดยคนไทยร้อยละ 1 ถือครองทรัพย์สินรวมร้อยละ 58 ของทรัพย์สินรวมทั้งประเทศ

(2) ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความแตกต่างทางสถานภาพทางสังคมของคนกลุ่มต่าง ๆ เช่น ชนชั้น วรณะ หรือกลุ่มอายุ ซึ่งมีแหล่งที่มาจากการเลือกปฏิบัติอย่างเป็นระบบในสถาบันทางสังคม เช่น การศึกษา สุขภาพ ความยุติธรรม และการปกป้องทางสังคม ความแตกต่างทางบทบาท หน้าที่ การตัดสินใจ สิทธิ และปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อระดับและคุณภาพการเข้าถึงบริการและการดูแลคนแต่ละกลุ่ม รวมไปถึงโอกาสในชีวิตและความสามารถที่จะดำเนินชีวิตไปตามเป้าหมายที่มุ่งหวังไว้

(3) ความเหลื่อมล้ำด้านวัฒนธรรม ความแตกต่างทางด้านสถานภาพระหว่างกลุ่มอัตลักษณ์ (ตามการมองตัวเอง การกำหนดโดยสังคม หรือทั้งสองประการ) ความเหลื่อมล้ำด้าน

วัฒนธรรม ประกอบด้วย การกีดกันบนความแตกต่างทางเพศชาติพันธุ์ ศาสนา ความพิการ และอัตลักษณ์อื่น ๆ ของกลุ่ม โดยมีรากทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เป็นปัจจัยสนับสนุนสังคม เกิดการปฏิบัติและถ่ายทอดวัฒนธรรมบางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เสมอภาค เช่น ระบบการรับน้อง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการถ่ายทอดอำนาจจากรุ่นสู่รุ่น วัฒนธรรมทางด้านความคิดดูถูกดูแคลนคนชนบทหรือคนจนผู้มีฐานะด้อยกว่า เป็นต้น

(4) ความเหลื่อมล้ำด้านการเมือง ศักยภาพที่แตกต่างกันของบุคคลหรือกลุ่มที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง และการได้รับประโยชน์จากการตัดสินใจนั้น ความเหลื่อมล้ำด้านการเมืองปรากฏแม้ในระบบการเมืองที่มีความเท่าเทียมทางด้านการเมืองในการเข้าถึงการตัดสินใจ นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำด้านการเมืองยังหมายถึงโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการดำเนินการทางการเมืองภายใต้ทัศนคติที่ว่าความเสี่ยงของคนบางกลุ่มหรือบางกลุ่มที่ต่ำกว่าความเสี่ยงอื่นในการถกเถียงแลกเปลี่ยนทางการเมือง ขณะที่เสี่ยงบางเสี่ยงก็ไม่ได้ได้รับการได้ยินเลย สิ่งที่ทำให้การเมืองเรื่องความเหลื่อมล้ำเห็นได้ชัดเจนคือ คนที่มั่งคั่งมักจะยึดอำนาจทางการเมืองแท้จริงยิ่งในสังคมที่ความมั่งคั่งกระจุกตัวแล้ว อำนาจทางการเมืองก็กระจุกตัวตามไปด้วย ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นจึงมีความเหลื่อมล้ำทางการเมืองและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ มิติทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำหรือทำให้ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นแล้วดำรงอยู่ต่อไป

(5) ความเหลื่อมล้ำทางสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมความแตกต่างในหลาย ๆ มิติของคุณภาพสิ่งแวดล้อม ระดับของการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ โอกาสในการได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากร และการเผชิญกับมลภาวะ รวมทั้งความเสี่ยงที่เกิดจากภัยพิบัติและอันตรายทางธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังหมายถึงศักยภาพในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก การดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน และศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม

(6) ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ความแตกต่างของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และความแตกต่างทางรายได้ระหว่างพื้นที่ศูนย์กลางและชายขอบ เขตเมืองและชนบท และระหว่างภูมิภาคที่มีทรัพยากรมั่งคั่ง และขาดแคลนทรัพยากร ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ยังหมายรวมถึง การเข้าถึงบริการและความรู้ที่ไม่เท่าเทียมกัน การกีดกันและความเหลื่อมล้ำในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองของคนในแต่ละพื้นที่

(7) ความเหลื่อมล้ำทางความรู้ ประกอบด้วย ปัจจัยอันแตกต่างหลากหลายที่ส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงความรู้ประเภทต่าง ๆ และผลที่ตามมาจากการเข้าถึงนั้น นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำทางความรู้ยังครอบคลุมคำถามที่ว่าความรู้ของใครที่ได้รับการยอมรับ และความรู้ประเภทไหนที่มีความสำคัญมากที่สุด ความเหลื่อมล้ำทางความรู้ส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการตัดสินใจ การเข้าถึงบริการ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้มักพบความเชื่อมโยงระหว่างความเหลื่อมล้ำ

เชิงพื้นที่กับความเหลื่อมล้ำทางความรู้ โดยพื้นที่ชายขอบซึ่งขาดศักยภาพในการเข้าถึงความรู้จะไม่ค่อยเป็นที่รู้จักมากนัก

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการเข้าถึงบริการทางการเงิน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีผลงานวิจัยและเอกสารทางวิชาการจำนวนมากที่ได้วิเคราะห์และนำเสนอประเด็นนี้ในหลากหลายมิติ สำหรับการทบทวนวรรณกรรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาผ่านการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์ความรู้และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบริการทางการเงิน ซึ่งสามารถนำเสนอเนื้อหาได้ดังต่อไปนี้

อนุสร อนุวงศ์ (2560) ได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบ โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2556 และข้อมูลการเข้าถึงบริการทางการเงินปี 2556 จากธนาคารแห่งประเทศไทย และใช้แบบจำลองโลจิต (Logit) และโพรบิต (Probit) ผลการศึกษาพบว่า รายได้ การศึกษา และอาชีพ (ภาคเกษตรหรือนอกภาคเกษตร) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงิน โดยผู้ที่มีรายได้สูงขึ้นไปมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงบริการเงินฝากมากขึ้น แต่มีแนวโน้มที่จะเข้าถึงบริการสินเชื่อ (ไม่รวมบัตรเครดิต) ลดลง ในขณะที่ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงบริการทางการเงินทั้งสองประเภทมากขึ้น ผู้ที่ทำงานในภาคเกษตรมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงบริการทางการเงินมากกว่าผู้ทำงานนอกภาคเกษตร อุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงบริการเงินฝากคือการมีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย และสำหรับบริการสินเชื่อคือความพึงพอใจจากแหล่งเงินกู้อื่น รวมถึงเอกสารในการกู้ไม่เพียงพอ

ชำนาญ เงินดี และสิทธิพร อินทวงศ์ (2561) ได้ทำการศึกษาการเข้าถึงทางการเงินของผู้ค้าขายแดนไทย เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ค้าขายแดนไทยกับมาเลเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมา และ กัมพูชา ในพื้นที่ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก 5 พื้นที่ ประกอบด้วย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พื้นที่ชายแดน จังหวัดตราด พื้นที่ชายแดน จังหวัดมุกดาหาร และ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด่านสะเดา และ ด่านปาดังเบซาร์) จำนวน 659 ราย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ผู้ค้าขายแดนที่มีทักษะทางการเงินระดับสูงส่วนใหญ่จะเลือกทำธุรกรรมทางการเงินโดยผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม ผู้ค้าขายแดนเลือกตัดสินใจทำธุรกรรมทางการเงินโดยไม่ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ ด้วยความเสี่ยงแทนต้นทุนธุรกรรมที่สูง และพบว่า ทักษะทางการเงิน ได้แก่ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทัศนคติมีผลต่อการตัดสินใจ

ทางการเงินและต้นทุนธุรกรรม ซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงทางการเงินทั้งในระบบธนาคารพาณิชย์ และนอกระบบ โดยมี 2 รูปแบบหลักของการเข้าถึง คือ ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ และไม่ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์

อุทัยวรรณ ของสิริวัฒนกุล (2563) ได้ทำการศึกษาการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนฐานราก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยมีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อยของธนาคารออมสิน จำนวน 2,200 ตัวอย่างทั่วประเทศ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ พบว่า ประชาชนฐานรากมีการเข้าถึงบริการทางการเงินในภาพรวมสูงถึงร้อยละ 99.9 โดยส่วนใหญ่เป็นการใช้บริการด้าน ผัก/ถอน โอนเงิน และชำระเงิน ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้บริการจากสถาบันการเงินในระบบ ร้อยละ 96.0 โดยใช้บริการธนาคารพาณิชย์เป็นอันดับ 1 และธนาคารเฉพาะกิจของรัฐเป็นอันดับ 2 แต่หากพิจารณาการเข้าถึงบริการทางการเงินเฉพาะด้าน โดยเฉพาะการเข้าถึงสินเชื่อ พบว่า มีการใช้บริการผ่านสถาบันการเงินในระบบเพียงร้อยละ 78.9 โดยใช้บริการธนาคารพาณิชย์เป็นอันดับ 1 และใช้บริการ Non-Bank อันได้แก่ บริษัทสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ (สินเชื่อนาโนไฟแนนซ์)/บริษัทบัตรเครดิต ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน เช่น อีซีบาย อีออน ศรีสวัสดิ์ เป็นอันดับ 2 อีกทั้งยังคงมีการกู้เงินนอกระบบในระดับร้อยละ 10.2 แสดงให้เห็นถึงอุปสรรคที่ยังมีอยู่ในการเข้าถึงสินเชื่อ ทำให้ประชาชนฐานรากยังคงต้องรับภาระต้นทุนดอกเบี้ยสูงในการเข้าถึงเงินทุนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าว มีสาเหตุจากการที่ประชาชนฐานรากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 50 มีรายได้เป็นรายวัน ซึ่งมีความไม่แน่นอน และไม่มีเอกสารหลักฐานด้านรายได้ รวมถึงขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน

ศักดิ์ศิริ เสาโกมุท (2565) ได้ทำการศึกษาบทบาทของทักษะทางการเงินที่มีต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลการสำรวจระดับความรู้ทางการเงินและการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนปี พ.ศ. 2561 จากธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวน 11,129 ตัวอย่าง สร้างเป็นตัวแปรทักษะทางการเงิน และการเข้าถึงบริการทางการเงินซึ่งมีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ตามลำดับ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยแบบจำลองการถดถอยแบบสองขั้น (2-Stage Least Squares : 2-SLS) โดยใช้ระดับทักษะทางการเงินเฉลี่ยของจังหวัดที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ และทักษะทางคณิตศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable : IV) เพื่อแก้ปัญหาตัวแปรภายใน (Endogeneity) ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแปรการเข้าถึงบริการทางการเงินและตัวแปรทักษะทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่า ระดับการเข้าถึงบริการทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับทักษะทางการเงิน ระดับรายได้ อายุ จำนวนปีที่ศึกษา การมีงานทำ และขนาดของครัวเรือน

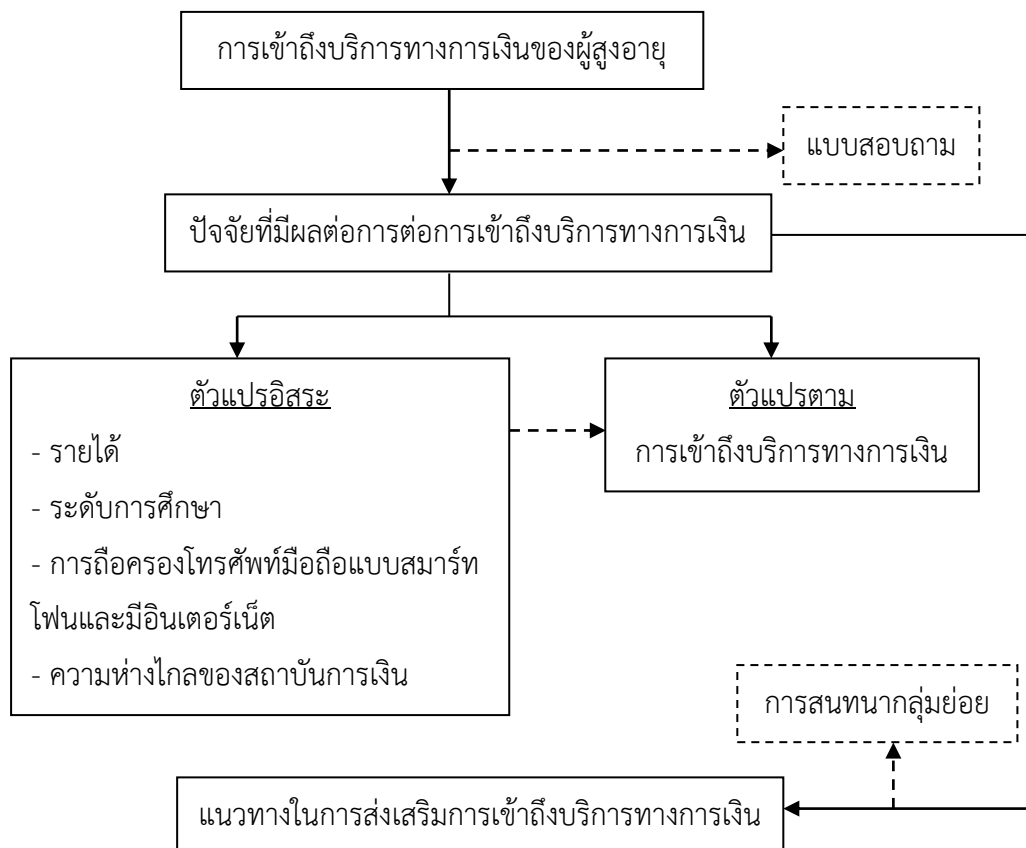
ชวัก นิมนานเหมินท์ และสังคีต พิริยะรังสรรค์ (2566) ได้ทำการศึกษาการใช้นวัตกรรมทางการเงินแก้ไขปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ได้แก่ นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน การธนาคาร ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีทางการเงิน (Fin Tech 3) ผู้ประกอบการ SMEs ผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินจากภาครัฐ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พบว่า แหล่งที่มาของเงินทุนสำหรับธุรกิจ SMEs แบ่งออกเป็นแหล่งเงินทุนภายใน คือ กำไรสะสม และแหล่งเงินทุนภายนอก คือ แหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน หรือหน่วยงานภาครัฐ โดยการกู้ยืมเงินนั้นต้องมีหลักประกันในการค้ำประกัน จึงส่งผลให้ต้องมีการไปกู้ยืมจากบุคคลอื่น และเงินกู้ยืมในระบบ ซึ่งในกรณีนี้ผู้กู้จะถูกคิดดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าตามที่กฎหมายได้กำหนด ซึ่งในปัจจุบันมีช่องทางของนวัตกรรมทางการเงิน หรือฟินเทค (Fin Tech) คือ P to P lending ที่เข้ามาเป็นตัวกลางทางการเงินทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการ และลดความไม่สมมาตรของข้อมูลระหว่างผู้กู้และนักลงทุนด้วยต้นทุนการดำเนินงานที่ต่ำกว่าแนวทางอื่น ๆ และให้ผลตอบแทนได้สูงกว่าธนาคาร นับเป็นการเพิ่มผลผลิตของอุตสาหกรรมการเงิน และเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินให้กับกิจการขนาดเล็กที่เข้าไม่ถึงสินเชื่อของธนาคาร และเป็นนวัตกรรมใหม่ในการพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคม สร้างที่มาของแหล่งเงินทุนและตลาดใหม่ในภาคการเงินที่ภาคธุรกิจสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยกระบวนการทางธุรกิจ แต่ในปัจจุบัน P to P lending ยังไม่เป็นที่นิยมในประเทศไทย เนื่องจากความคลุมเครือของกฎหมาย และธุรกิจธนาคารอาจได้รับผลกระทบเนื่องจากอาจเข้ามาแย่งส่วนแบ่งตลาด ซึ่งมีแหล่งรายได้หลักมาจากดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมในการปล่อยสินเชื่อ

พัฒน์ดี บุญญานพวงศ์ และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาทักษะทางการเงินและการเข้าถึงสินเชื่อของครัวเรือนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนมุสลิม จำนวน 825 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และประยุกต์ใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) พบว่า ครัวเรือนมุสลิมตัวอย่างในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทักษะทางการเงินในระดับปานกลาง โดยมีความรู้ทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินที่ค่อนข้างต่ำ ในขณะที่อิทธิพลของทักษะทางการเงินต่อการเข้าถึงสินเชื่อของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ทักษะทางการเงินที่ดีขึ้นมีอิทธิพลต่อการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ และยังพบว่าองค์ประกอบย่อยด้านความรู้ทางการเงินและทัศนคติทางการเงินที่ดีขึ้น จะส่งผลให้โอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อของครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังพบว่ามีปัจจัยอื่น ๆ เช่น การศึกษา อายุ และรายได้ของครัวเรือน ซึ่งมีอิทธิพลเชิงบวกต่อโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อครัวเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ

หัวหน้าครัวเรือนมีอายุเพิ่ม การศึกษาที่สูงขึ้น และรายได้ที่สูงขึ้น จะส่งผลให้ครัวเรือนมีโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อได้เพิ่มขึ้น

2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยจะใช้การให้บริการทางการเงินพื้นฐานของบุคคลกับสถาบันการเงิน ได้แก่ การฝากเงิน การขอสินเชื่อ การโอนเงิน และการชำระเงิน เป็นตัววัดการเข้าถึงบริการทางการเงินของบุคคล ซึ่งกำหนดให้เป็นตัวแปรตาม (อนุสรฯ อนุวงศ์, 2560; ธนากรแห่งประเทศไทย, 2566) ทั้งนี้ สถาบันการเงินจะประกอบธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจที่รับฝากเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน ในส่วนของตัวแปรอิสระหรือตัวแปรอธิบาย จะประกอบไปด้วย รายได้ ระดับการศึกษา การถือครองโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและมีอินเทอร์เน็ต ความห่างไกลของสถาบันการเงิน (อนุสรฯ อนุวงศ์, 2560; ศักดิ์ศิริ เสือโกมุท, 2565; พัฒนันต์ บุญญานุพงศ์ และคณะ, 2567) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสม (Mixed-methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ และจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุ หรือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 122,762 คน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2568) โดยแบ่งเป็นผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอได้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ.2568

อำเภอ	จำนวนผู้สูงอายุ (คน)
เมืองเพชรบูรณ์	25,204
ชนแดน	8,693
หล่มสัก	11,626
หล่มเก่า	11,795
วิเชียรบุรี	17,949
ศรีเทพ	9,208
หนองไผ่	15,620
บึงสามพัน	10,944
น้ำหนาว	2,299
วังโป่ง	5,561
เขาค้อ	3,863
รวม	122,762

ที่มา: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2568)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย สามารถคำนวณจากสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่ n คือ จำนวนผู้สูงอายุตัวอย่าง
 N คือ จำนวนผู้สูงอายุตอนต้นในจังหวัดเพชรบูรณ์ (อายุ 60-69 ปี)
 e คือ ค่าความคลาดเคลื่อน โดยกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 0.05

แทนค่าในสูตร จะได้

$$n = \frac{122,762}{1 + 122,762(0.05)^2}$$

ดังนั้น จะได้จำนวนผู้สูงอายุตัวอย่างเท่ากับ 399 คน ทั้งนี้ จะใช้จำนวนผู้สูงอายุตัวอย่างเท่ากับ 400 คน

นอกจากนี้ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) โดยแบ่งประชากรเป้าหมายออกเป็นกลุ่มตามอำเภอทั้ง 11 อำเภอในจังหวัดเพชรบูรณ์ (ดังตารางที่ 3) จากนั้นกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอให้เป็นไปตามสัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอเทียบกับทั้งจังหวัด ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอดังตารางที่ 4 จากนั้นจึงทำการสุ่มผู้สูงอายุตัวอย่างในแต่ละอำเภอด้วยวิธีการการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling)

ตารางที่ 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอ ตามสัดส่วนประชากร ปี พ.ศ. 2568

อำเภอ	จำนวนผู้สูงอายุ (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
เมืองเพชรบูรณ์	25,204	82
ชนแดน	8,693	28
หล่มสัก	11,626	38
หล่มเก่า	11,795	38
วิเชียรบุรี	17,949	58
ศรีเทพ	9,208	30
หนองไผ่	15,620	51
บึงสามพัน	10,944	36

ตารางที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ	จำนวนผู้สูงอายุ (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
น้ำหนาว	2,299	7
วังโป่ง	5,561	18
เขาค้อ	3,863	13
รวม	122,762	400

ที่มา: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2568) และจากการคำนวณ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม และแนวคำถามหรือแนวทางการสนทนากลุ่มย่อย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุทั้ง 11 อำเภอของจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้ทั้งวิธีการลงพื้นที่ภาคสนาม และการเก็บข้อมูลออนไลน์ผ่านแบบสอบถาม Google Form โดยในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะผู้สูงอายุตอนต้น (อายุ 60–69 ปี) และผู้สูงอายุตอนกลาง (อายุ 70–79 ปี) ที่ยังมีกำลังในการช่วยเหลือตนเองได้ เพื่อให้สามารถตอบแบบสอบถามได้อย่างถูกต้องและสะท้อนความคิดเห็นของตนได้ชัดเจน ทั้งนี้ในการลงพื้นที่ ทีมคณะผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้แก่ผู้สูงอายุ พร้อมอธิบายวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและขอความยินยอมก่อนการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้จัดเตรียมแบบสอบถามในรูปแบบตัวพิมพ์ใหญ่ อ่านง่าย และให้ความช่วยเหลือในการอธิบายเนื้อหาในกรณีที่ผู้สูงอายุไม่สามารถกรอกด้วยตนเองได้

นอกจากนี้ ในกรณีที่ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้โดยตรง หรือกลุ่มตัวอย่างมีความสะดวกในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยได้เผยแพร่แบบสอบถามผ่าน Google Form โดยให้ญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุช่วยอำนวยความสะดวกในการกรอกข้อมูล พร้อมแนบคำชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและแบบฟอร์มขอความยินยอมก่อนเริ่มตอบแบบสอบถาม

3.3.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกันระหว่างตัวแทนผู้สูงอายุเจ้าหน้าที่จากสถาบันการเงินจากภาครัฐหรือเอกชน และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 5 คน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ มีดังนี้

(1) ตัวแปรตาม คือ การเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยจะวัดจากการใช้บริการทางการเงินพื้นฐานของผู้สูงอายุได้แก่ การฝากเงิน การขอสินเชื่อ การโอนเงิน และการชำระเงิน จากผู้ให้บริการทางการเงินในระบบ ประกอบไปด้วย ผู้ให้บริการรับฝากเงิน (ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ) ผู้ให้บริการสินเชื่อ (บริษัทบัตรเครดิต บริษัทสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ และผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ (สินเชื่อส่วนบุคคล) ผู้ให้บริการด้านการชำระเงิน (Mobile Banking E-Money หรือ E-Wallet)

ทั้งนี้ ตัวแปรตามจะกำหนดให้มี 2 ตัวเลือก คือ หากผู้สูงอายุเข้าถึงบริการทางการเงิน (มีบัญชีธนาคาร หรือเคยใช้บริการทางการเงิน เช่น ฝาก ถอน โอน กู้ยืม และชำระเงินในรอบ 1 ปี) จะกำหนดให้เท่ากับ 1 และหากผู้สูงอายุเข้าไม่ถึงบริการทางการเงิน (มีความต้องการใช้บริการแต่ไม่สามารถใช้ได้ หรือมีความสามารถเข้าถึงได้ แต่เลือกไม่ใช้บริการ) จะกำหนดให้เท่ากับ 0

(2) ตัวแปรอิสระ จะประกอบไปด้วย รายได้ ระดับการศึกษา การถือครองโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและมีอินเทอร์เน็ต และความห่างไกลจากสถาบันการเงิน โดยสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ตัวแปรและสมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	สมมติฐาน
รายได้ (Income)	หากผู้สูงอายุมีรายได้สูง จะมีโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน
ระดับการศึกษา (Education)	หากผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาสูง จะมีโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน
การถือครองโทรศัพท์มือถือแบบ สมาร์ทโฟนและมีอินเทอร์เน็ต (Smartphone and Internet)	หากผู้สูงอายุมีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและมีอินเทอร์เน็ต จะมีโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน
ความห่างไกลจากสถาบันการเงิน (Distance)	หากระยะทางจากบ้านถึงสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น โอกาสในการ เข้าถึงบริการทางการเงินจะลดลง

ที่มา: จากการศึกษา

3.4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จะใช้แบบจำลอง 2 ทางเลือก (Binary Choice) คือ แบบจำลองโพรบิต (Probit Model) และแบบจำลองโลจิต (Logit Model) ซึ่งแบบจำลองทั้ง 2 แบบ จะแตกต่างกันเพียงสมมติฐานของการกระจายตัวค่าเคลื่อนเท่านั้น (อนุสรณ์ อนุวงศ์, 2560) โดยมีรูปแบบ ดังนี้ (Greene, 2002)

$$y_i = \beta x + \varepsilon_1, \quad y_i = \begin{cases} 1 & \text{ถ้า } y_i^* < \gamma \\ 0 & \text{ถ้า } y_i^* \geq \gamma \end{cases}$$

γ คือ ตัวกำหนดค่า (Threshold) ของ y_i โดยตัวแปร y_i ในการเก็บข้อมูล ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ว่าโอกาสที่ $y_i = 1$ หรือ $y_i = 0$ แต่สามารถเก็บข้อมูลในรูปของ $y_i = 1$ หรือ $y_i = 0$ ดังนั้น เพื่อประมาณค่าโอกาสที่จะเป็นเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง จึงต้องใช้แบบจำลองที่มีความน่าจะเป็นในแบบจำลองนั้น

ทั้งนี้ ความน่าจะเป็นที่จะเกิด $y_i = 1$ หรือ $y_i = 0$ เป็นดังนี้

$$\text{Prob}(y_i = 1|x) = F(x, \beta)$$

$$\text{Prob}(y_i = 0|x) = 1 - F(x, \beta)$$

ทำให้อยู่ในรูปของฟังก์ชันความน่าจะเป็นเชิงเส้น (Linear Probability Function) จาก $E(y|x) = F(x, \beta) = x'\beta + \varepsilon$

จะได้แบบจำลองถดถอย (Regression Model) ดังนี้

$$y_i = E[y|x] + (1 - E[y|x]) = x'\beta + \varepsilon$$

ทั้งนี้ แบบจำลองโพรบิต (Probit) และโลจิต (Logit) สามารถแสดงได้โดยฟังก์ชันความน่าจะเป็น (Probabilities Function) ที่ค่าคลาดเคลื่อน (Error Terms) มีการกระจายตัวแบบปกติ (Normal Distribution) เรียกว่า โพรบิต (Probit) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

$$\text{Prob}(y = 1) = \int_{-\infty}^{x'\beta} \theta(t) dt = \theta(x'\beta)$$

$\theta(\cdot)$ คือ ฟังก์ชันที่มีการกระจายตัวแบบปกติ (Normal Distribution)

ฟังก์ชันความน่าจะเป็น (Probabilities Function) ที่ค่าคลาดเคลื่อน
กระจายตัวแบบโลจิสติก (Logistic Distribution) เรียกว่าโลจิต (Logit)

$$\text{Prob}(y = 1) = \frac{\exp(x'\beta)}{1 + \exp(x'\beta)} = \omega(x'\beta)$$

$\omega(.)$ คือ ฟังก์ชันที่มีกระจายตัวแบบโลจิสติก (Logistic Distribution)

ทั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณได้ไม่แสดงความสัมพันธ์กับความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ y ได้โดยตรง โดยจะต้องนำไปคำนวณก่อนจึงจะสามารถหาค่าความน่าจะเป็นของ y ได้ ดังนั้น การใช้ค่าสัมประสิทธิ์จึงมักไม่ถูกนำมาคำนวณความน่าจะเป็น แต่จะถูกนำมาใช้ในการพิจารณาค่านัยสำคัญทางสถิติของตัวแปร x ที่มีต่อ y เท่านั้น ซึ่งวิธีที่นิยมเพื่อดูผลของตัวแปร x ต่อความน่าจะเป็น y คือ การใช้ค่า Marginal Effect โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร x ไป 1 หน่วย จะทำให้ความน่าจะเป็นที่มีต่อการเลือกตัวแปร y เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ จะพิจารณาจากค่า dy/dx อย่างไรก็ตาม ในการคำนวณครั้งนี้จะใช้ค่า Average Marginal Effect เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ เนื่องจากตัวแปรอิสระมีทั้งตัวที่เป็นตัวเลือก (Categories) และตัวแปรต่อเนื่อง (Continuous)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแบบจำลอง Probit จะใช้ในการประมาณค่า 2 สมการพร้อม ๆ กันเพื่อแก้ปัญหา Endogeneity และค่าคลาดเคลื่อนกระจายแบบปกติ และผลการวิเคราะห์ออกมาจะมีความคล้ายคลึงกัน (คมสัน สุริยะ, 2552) แต่การประมาณด้วย 2 วิธีจะช่วยตรวจสอบความถูกต้องของการประมาณ เพื่อเป็นการยืนยันขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (วรเวศม สุวรรณระดา และคณะ, 2561) ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ จึงเลือกใช้ทั้ง 2 แบบจำลอง ซึ่งสามารถแสดงได้ ดังนี้

$$\text{Prob}(\text{Access}_i = 1) = b_0 + b_1 \text{Inco}_i + b_2 \text{Educ}_i + b_3 \text{Sphn}_i + b_4 \text{Dist}_i + \varepsilon_i$$

โดยที่ **Access** คือ การเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ

ถ้า **Access** = 1 หมายถึง ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการทางการเงิน

ถ้า **Access** = 0 หมายถึง ผู้สูงอายุเข้าไม่ถึงบริการทางการเงิน

Inco คือ รายได้ (บาท/เดือน)

Educ คือ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (ปี)

- Sphn** คือ การถือครองโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและมีอินเทอร์เน็ต
 ถ้า **Sphn** = 1 หมายถึง ผู้สูงอายุมีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน
 และอินเทอร์เน็ตใช้
 ถ้า **Sphn** = 0 หมายถึง ผู้สูงอายุไม่มีโทรศัพท์มือถือแบบ
 สมาร์ทโฟนและมีอินเทอร์เน็ตใช้
- Dist** คือ ความห่างไกลของสถาบันการเงิน (กิโลเมตร)
- ε คือ ค่าคลาดเคลื่อน
- $b_0 - b_4$** คือ ค่าสัมประสิทธิ์พารามิเตอร์
- i** คือ ผู้สูงอายุคนที่ 1, 2, 3.....,400

3.4.3 การวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัด
 เพชรบูรณ์ เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ
 การสรุปผลเชิงสังเคราะห์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การเข้าถึงบริการทางการเงินกับการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในสังคมไทย: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์” ในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ และส่วนที่ 3 แนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

4.1.1 เพศ

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54 และเป็นเพศชาย จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46 ตามลำดับ ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลเพศของผู้สูงอายุ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	216	54
ชาย	184	46
รวม	400	100

ที่มา: จากการศึกษา

4.1.2 อายุ

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 60-65 ปี จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 รองลงมา มีอายุอยู่ในช่วง 66-70 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 มีอายุอยู่ในช่วง 71-75 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 และมีอายุอยู่ในช่วง 76-79 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75 ตามลำดับ ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ข้อมูลอายุของผู้สูงอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
60-65 ปี	146	36.50
66-70 ปี	121	30.25
71-75 ปี	90	22.50
76-79 ปี	43	10.75
รวม	400	100

ที่มา: จากการศึกษา

4.1.3 ระดับการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมา มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 มีการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 และมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ข้อมูลระดับการศึกษาของผู้สูงอายุ

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	104	26.00
ประถมศึกษา	89	22.25
มัธยมศึกษาตอนต้น	81	20.25
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	57	14.25
อนุปริญญา/ปวส.	34	8.50
ปริญญาตรี	27	6.75
ปริญญาโท	8	2.00
รวม	400	100

ที่มา: จากการศึกษา

4.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 รองลงมา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.25 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 ตามลำดับ ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของผู้สูงอายุ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 คน	141	35.25
3-4 คน	174	43.50
5 คนขึ้นไป	85	21.25
รวม	100	100

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 10 ข้อมูลระดับรายได้ของผู้สูงอายุ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	105	26.25
5,000 - 9,999 บาท	121	30.25
10,000 - 14,999 บาท	86	21.50
14,999 - 20,000 บาท	67	16.75
20,000 บาทขึ้นไป	21	5.25
รวม	400	100

ที่มา: จากการศึกษา

4.1.5 ระดับรายได้

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 5,000 - 9,999 บาท จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.25 มีรายได้อยู่ในช่วง 10,000 - 14,999 บาท จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50 มีรายได้อยู่ในช่วง 14,999 - 20,000 บาท จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ

16.75 และมีรายได้ตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 ตามลำดับ ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 10

4.1.6 แหล่งรายได้หลัก

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้หลักมาจากการทำงาน (เกษตรกรรม ค่าขาย รับจ้าง ฯลฯ) จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.25 รองลงมา มีรายได้หลักมาจากบุตรหลานหรือคนในครอบครัว จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.75 มีรายได้หลักมาจากทรัพย์สิน (ให้เช่าที่บ้าน ที่ดิน อสังหาริมทรัพย์) จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 มีรายได้หลักมาจากเงินบำเหน็จบำนาญ / เงินบำนาญชราภาพ (ประกันสังคม) จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13 และมีรายได้หลักมาจากเบี้ยยังชีพ หรือเงินช่วยเหลือจากภาครัฐ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 ตามลำดับ ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ข้อมูลแหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุ

แหล่งรายได้หลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เงินบำเหน็จบำนาญ / เงินบำนาญชราภาพ (ประกันสังคม)	52	13.00
รายได้จากการทำงาน (เกษตรกรรม ค่าขาย รับจ้าง ฯลฯ)	141	35.25
รายได้จากทรัพย์สิน (ให้เช่าที่บ้าน ที่ดิน อสังหาริมทรัพย์)	81	20.25
รายได้จากบุตรหลานหรือคนในครอบครัว	115	28.75
เบี้ยยังชีพ หรือเงินช่วยเหลือจากภาครัฐ	11	2.75
รวม	400	100

ที่มา: จากการศึกษา

4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ในครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ โดยได้ทำการทดสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงหลายตัวแปร หรือปัญหา Multicollinearity ของตัวแปรอิสระทุกตัว ได้แก่ รายได้ (Inco) จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (Educ) การถือครองโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและมีอินเทอร์เน็ต (Sphn) และความห่างไกลของสถาบันการเงิน (Dist) ดังตารางที่ 12 พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูง (มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำกว่า 0.8)

ตารางที่ 12 การทดสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงหลายตัวแปร (Multicollinearity)

ของตัวแปรอิสระ ด้วยวิธี Simple Correlation Coefficients

ตัวแปร	Inco	Educ	Sphn	Dist
Inco	1			
Educ	0.6124	1		
Sphn	0.4352	0.3357	1	
Dist	0.0383	-0.0348	-0.0495	1

ตารางที่ 13 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์

ตัวแปร	ความหมาย	แบบจำลอง Logit	แบบจำลอง Probit
Inco	รายได้ (บาท/เดือน)	0.2413* (0.036)	0.1518* (0.030)
Educ	จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (ปี)	0.6791* (0.027)	0.4124* (0.018)
Sphn	การถือครองโทรศัพท์มือถือ แบบสมาร์ทโฟนและมีอินเทอร์เน็ต (ถ้า Sphn = 1 หมายถึง ผู้สูงอายุมี โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน และอินเทอร์เน็ตใช้ (ถ้า Sphn = 0 หมายถึง ผู้สูงอายุไม่ มีโทรศัพท์มือถือแบบ สมาร์ทโฟนและมีอินเทอร์เน็ตใช้	0.9352** (0.000)	0.5875** (0.000)
Dist	ความห่างไกลของสถาบันการเงิน (กิโลเมตร)	0.2275 (0.207)	0.1402 (0.216)
Number of observations		400	400
Pseudo R ²		0.2133	0.2119

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: 1) เครื่องหมาย ** และ * คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

2) ตัวเลขนอกวงเล็บ คือ ค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect)

และตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า P-value

จากผลการประมาณค่าปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) และแบบจำลองโลจิต (Logit Model) ดังตารางที่ 13 โดยแบบจำลองดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ ซึ่งมีตัวแปรตาม คือ การเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยจะวัดจากการใช้บริการทางการเงินพื้นฐานของผู้สูงอายุ ได้แก่ การฝากเงิน การขอสินเชื่อ การโอนเงิน และการชำระเงิน จากผู้ให้บริการทางการเงินในระบบ ประกอบไปด้วย ผู้ให้บริการรับฝากเงิน (ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ) ผู้ให้บริการสินเชื่อ (บริษัทบัตรเครดิต บริษัทสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ และผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ (สินเชื่อนาโนไฟแนนซ์) ผู้ให้บริการด้านการชำระเงิน (Mobile Banking E-Money หรือ E-Wallet) โดยได้ทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลองทั้ง 2 แบบจำลอง ด้วยค่า Pseudo R² พบว่า แบบจำลองโลจิต (Logit Model) และแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) ให้ค่า Pseudo R² เท่ากับ 0.2133 และ 0.2119 ตามลำดับ อีกทั้งยังพบว่า รายได้ (Inco) จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (Education) และการถือครองโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและมัลติมีเดีย (Sphn) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

รายได้ (Inco) ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินในทิศทางบวก โดยมีค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ในแบบจำลองโลจิต (Logit Model) และแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) เท่ากับ 0.2413 และ 0.1518 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่า หากผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีโอกาสทำให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการทางการเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.13 และ 15.18 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่คาดไว้ว่า หากผู้สูงอายุมีรายได้สูง จะมีโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงินมากขึ้น

จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (Education) ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินในทิศทางบวก โดยมีค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ในแบบจำลองโลจิต (Logit Model) และแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) เท่ากับ 0.6791 และ 0.4124 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่า หากจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีโอกาสทำให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการทางการเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.91 และ 41.24 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่คาดไว้ว่า หากผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาสูง จะมีโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงินมากขึ้น

การถือครองโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและมัลติมีเดีย (Sphn) เป็นตัวแปรหุ่นเปรียบเทียบระหว่างผู้สูงอายุที่มีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ตใช้ กับผู้สูงอายุไม่มีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ตใช้ โดยมีค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ในแบบจำลองโลจิต (Logit Model) และแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) เท่ากับ 0.9352 และ

0.5875 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่า หากผู้สูงอายุมีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ต ใช้ จะมีโอกาสทำให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการทางการเงินมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 93.52 และ 58.75 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่คาดไว้ว่า หากผู้สูงอายุมีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ต จะมีโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

4.3 แนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกันระหว่างตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่จากสถาบันการเงินจากภาครัฐและเอกชน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 1 คน เพื่อค้นหาแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT Analysis) เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ระหว่างตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน (ที่เคยเป็นผู้นำชุมชน) เจ้าหน้าที่จากสถาบันการเงินภาครัฐและเอกชน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 1 คน พบว่า แนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ สามารถจำแนกและวิเคราะห์ได้ตามกรอบของ SWOT Analysis ได้ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strength)

- 1.1) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์การใช้บริการทางการเงินขั้นพื้นฐาน เช่น การฝาก-ถอน และการทำธุรกรรมผ่านเคาน์เตอร์ของธนาคาร
- 1.2) มีความเชื่อถือและความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันการเงินในพื้นที่ โดยเฉพาะธนาคารของรัฐ
- 1.3) มีการรวมกลุ่มในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์ ซึ่งเป็นช่องทางให้เข้าถึงบริการทางการเงินได้ง่ายขึ้น

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT Analysis) เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
1. ผู้สูงอายุจำนวนมากยังคงใช้บริการทางการเงินพื้นฐาน เช่น ฝาก-ถอนเงิน และติดต่อกับธนาคารเป็นประจำ 2. มีความเชื่อถือในสถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารของรัฐ 3. มีกลุ่มชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์ที่เป็นช่องทางเข้าถึงบริการ	1. ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยังมีจำกัด โดยเฉพาะการทำธุรกรรมออนไลน์ 2. ความรู้ด้านการวางแผนการเงินและการลงทุนมีน้อย 3. บางพื้นที่ยังไม่มีสาขานาธนาคารหรือจุดบริการใกล้บ้าน
โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threats)
1. รัฐและสถาบันการเงินมีนโยบายส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินทุกกลุ่มประชากร 2. มีเทคโนโลยีทางการเงินใหม่ ๆ (FinTech) ที่ช่วยลดข้อจำกัดด้านระยะทางและเวลา 3. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคการศึกษา และสถาบันการเงินสามารถขยายโอกาสการเข้าถึงได้	1. ความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของข้อมูลและการถูกหลอกลวงทางออนไลน์ 2. เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเกินไป ทำให้ผู้สูงอายุปรับตัวไม่ทัน 3. สถานการณ์เศรษฐกิจและรายได้ไม่แน่นอนทำให้บางคนไม่สามารถใช้บริการบางประเภทได้

ที่มา: จากการศึกษา

2) จุดอ่อน (Weakness)

- 2.1) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุมียังมีจำกัด โดยเฉพาะการทำธุรกรรมผ่าน Mobile Banking หรือ e-Wallet
- 2.2) ความรู้ด้านการวางแผนทางการเงินและการลงทุนมีน้อย ทำให้ไม่สามารถใช้บริการทางการเงินบางประเภทได้อย่างเต็มที่
- 2.3) บางพื้นที่ยังขาดสาขานาธนาคารหรือจุดให้บริการที่สะดวกต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ

3) โอกาส (Opportunity) พบว่า โอกาสของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ คือ

- 3.1) นโยบายของภาครัฐและสถาบันการเงินที่สนับสนุนการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุ

3.2) การพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) และบริการเคลื่อนที่ที่สามารถลดข้อจำกัดด้านระยะทางและเวลา

3.3) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และสถาบันการเงิน เพื่อจัดกิจกรรมให้ความรู้ทางการเงินแก่ผู้สูงอายุ

4) อุปสรรค (Threats)) พบว่า อุปสรรคของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ คือ

4.1) ความกังวลของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความปลอดภัยของข้อมูล และความเสี่ยงจากการถูกหลอกลวงทางออนไลน์

4.2) ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็วเกินไป อาจทำให้ผู้สูงอายุปรับตัวไม่ทัน

4.3) ปัญหาทางเศรษฐกิจและรายได้ที่ไม่แน่นอน อาจจำกัดความสามารถในการใช้บริการทางการเงินบางประเภท

4.3.2 แนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT Analysis) เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) เพิ่มทักษะทางการเงินและดิจิทัล โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้บริการทางการเงินออนไลน์ การป้องกันการถูกหลอกลวง และการจัดการเงินส่วนบุคคล

2) สร้างช่องทางบริการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น จุดบริการเคลื่อนที่ (Mobile Service Unit) หรือการให้บริการผ่านกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน

3) พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินเฉพาะกลุ่ม เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับผู้สูงอายุ บริการฝากออมแบบยืดหยุ่น หรือประกันสุขภาพที่ผูกกับบัญชีออมทรัพย์

4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างสถาบันการเงิน ภาครัฐ องค์กรชุมชน และสถาบันการศึกษา เพื่อขยายการให้ความรู้และโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

5) รมรณรงค์สร้างความเชื่อมั่น ในการใช้บริการทางการเงินออนไลน์ ผ่านการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง และมีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การเข้าถึงบริการทางการเงินกับการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในสังคมไทย: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกันระหว่างตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่จากสถาบันการเงินจากภาครัฐและเอกชน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 1 คน เพื่อค้นหาแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยสามารถสรุปได้ตามรายละเอียดดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 60–65 ปี จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 รองลงมา มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 66–70 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมา มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 ในส่วนของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสมาชิก 3–4 คน จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 รองลงมา มีสมาชิก 1–2 คน จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.25 และมีสมาชิกตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 ในขณะที่รายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 5,000–9,999 บาท จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.25 และหากพิจารณารายได้หลัก พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีแหล่งที่มาของรายได้หลักมาจากการทำงาน (เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้าง ฯลฯ) จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.25 รองลงมา ได้รับจากบุตรหลานหรือคนในครอบครัว จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.75 มาจากทรัพย์สิน เช่น การให้เช่าบ้าน ที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 มาจากเงินบำเหน็จบำนาญหรือเงินบำนาญชราภาพ (ประกันสังคม) จำนวน 52 คน

คิดเป็นร้อยละ 13 และมาจากเบี้ยยังชีพหรือเงินช่วยเหลือจากภาครัฐ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 ตามลำดับ

สำหรับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ พบว่า รายได้ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา และการถือครองโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ต เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ หากผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น ได้รับการศึกษาสูงขึ้น และมีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ตใช้ ก็จะทำให้มีโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงินมากขึ้น

ในขณะที่จากการวิเคราะห์ศักยภาพตามกรอบ SWOT Analysis เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ในด้านจุดแข็ง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ใช้บริการทางการเงินขั้นพื้นฐาน เช่น การฝาก-ถอนเงิน และการทำธุรกรรมผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร อีกทั้ง ยังมีความเชื่อถือและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันการเงินในพื้นที่ โดยเฉพาะธนาคารของรัฐ นอกจากนี้ การรวมกลุ่มในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์ ยังเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการทางการเงินได้สะดวกยิ่งขึ้น ในส่วนของจุดอ่อน พบว่า ผู้สูงอายุยังมีข้อจำกัดด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะการทำธุรกรรมผ่าน Mobile Banking หรือ e-Wallet อีกทั้งมีความรู้ด้านการวางแผนทางการเงินและการลงทุนค่อนข้างน้อย ทำให้ไม่สามารถใช้บริการทางการเงินบางประเภทได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ บางพื้นที่ยังขาดสาขานาครหรือจุดบริการที่สะดวกต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำคัญ สำหรับโอกาส พบว่า มีนโยบายจากภาครัฐและสถาบันการเงินที่มุ่งสนับสนุนการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุ อีกทั้งมีการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) และบริการเคลื่อนที่ ซึ่งช่วยลดข้อจำกัดด้านระยะทางและเวลา รวมถึงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และสถาบันการเงิน ในการจัดกิจกรรมให้ความรู้ทางการเงินแก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และในด้านอุปสรรค พบว่า ผู้สูงอายุมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของข้อมูลและความเสี่ยงจากการถูกหลอกลวงทางออนไลน์ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว อาจทำให้ผู้สูงอายุปรับตัวได้ไม่ทัน อีกทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจและรายได้ที่ไม่แน่นอนยังจำกัดความสามารถในการใช้บริการทางการเงินบางประเภท

นอกจากนี้ ในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ควรดำเนินมาตรการสำคัญหลายด้านร่วมกัน เริ่มจากการเพิ่มทักษะทางการเงินและดิจิทัล โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการใช้บริการทางการเงินออนไลน์ การป้องกันการถูกหลอกลวง รวมถึงการจัดการเงินส่วนบุคคลอย่างเหมาะสม อีกทั้ง ควรสร้างช่องทางการให้บริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น การจัดตั้งจุดบริการเคลื่อนที่ หรือการให้บริการผ่านกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน เพื่อให้เข้าถึงง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ในส่วนของ

ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ควรพัฒนาขึ้นเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ บริการฝากออมทรัพย์แบบยืดหยุ่น หรือประกันสุขภาพที่เชื่อมโยงกับบัญชีออมทรัพย์ เพื่อรองรับความต้องการและความสามารถในการใช้บริการทางการเงินอย่างแท้จริง ในขณะเดียวกัน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงิน ภาครัฐ องค์กรชุมชน และสถาบันการศึกษา จะช่วยขยายการให้ความรู้และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้รับบริการทางการเงินอย่างทั่วถึง ตลอดจน การรณรงค์สร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการทางการเงินออนไลน์ผ่านการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน พร้อมทั้งมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง จะช่วยลดความกังวลและเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้สูงอายุ ส่งผลให้การเข้าถึงบริการทางการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ พบว่า หากผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น ก็จะมีโอกาสทำให้เข้าถึงบริการทางการเงินเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เมื่อผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น จะทำให้มีเงินทุนสำรองมากขึ้น ส่งผลให้สามารถใช้บริการทางการเงิน เช่น การออม การลงทุน หรือการกู้ยืม ได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนุสรฯ อนุวงศ์ (2560) ที่พบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงิน โดยผู้ที่มีรายได้สูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงบริการเงินฝากมากขึ้น อีกทั้งยังพบว่า หากผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาสูงขึ้น หรือมีจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น ก็จะมีโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงินได้มากขึ้น เนื่องจากการศึกษาที่สูงขึ้น ก็จะช่วยเพิ่มความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน และทักษะการใช้เทคโนโลยี ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้บริการทางการเงินได้ง่ายและมั่นใจมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศักดิ์ศิริ เสาโกมุท (2565) ที่พบว่า ระดับการเข้าถึงบริการทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนปีที่ได้รับการศึกษา นอกจากนี้ ยังพบว่า การมีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ต จะทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงินมากขึ้น เนื่องจาก สมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ตจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้บริการทางการเงินออนไลน์ได้สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา

สำหรับผลการศึกษาการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ควรกำหนดให้การเพิ่มทักษะทางการเงินและดิจิทัล โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการให้บริการทางการเงินออนไลน์ การป้องกันการถูกหลอกลวง รวมถึงการจัดการเงินส่วนบุคคลอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์เข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัฒนันต์ บุญญานุพงศ์ และคณะ (2567) ที่พบว่า ทักษะทางการเงินที่ดีขึ้นจะมีอิทธิพลต่อการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อและบริการทางการเงินของครัวเรือน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) ส่งเสริมการสร้างอาชีพหรืออาชีพเสริมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีเงินทุนสำรองมากขึ้นและสามารถใช้บริการทางการเงินได้ง่ายขึ้น
- 2) ควรจัดอบรมให้ความรู้ทางการเงินและทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลแก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากระดับการศึกษาที่สูงขึ้นช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจทางการเงินและทักษะการใช้เทคโนโลยี ทำให้เข้าถึงและใช้บริการทางการเงินได้ง่ายและมั่นใจขึ้น
- 3) ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟนและอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้บริการทางการเงินออนไลน์ได้สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการสำรวจความต้องการเฉพาะด้านของผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มรายได้ เพื่อให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินเป็นไปอย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2) ควรมีขยายขอบเขตการวิจัยไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยและแนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในบริบทที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2565). *โครงสร้างสถิติจำนวนประชากร*.
จาก https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByYear.php
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). *สถิติแลสถิติการผู้สูงอายุ*.
จาก <https://www.dop.go.th/th/know/15/646>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2567). *สถิติผู้สูงอายุเดือนธันวาคม 2567*.
จาก https://www.dop.go.th/th/statistics_page?cat=1&id=2566
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2568). *ระบบ 3 หมอรู้จักคุณ*.
จาก https://3doctor.hss.moph.go.th/main/rp_ampur?region=2&prov=Njc=&provn=4LmA4Lie4LiK4Lij4Lia4Li54Lij4LiT4LmM
- ภักซ์ นิมมานเหมินท์ และสังคิต พิริยะรังสรรค์. (2566). การใช้นวัตกรรมทางการเงินแก้ไขปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 29(2), 45-59.
- คมสัน สุริยะ. (2552). *แบบจำลองโลจิสติก: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในการวิจัยทางเศรษฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จารย์ ปิ่นทอง, ธนภรณ์ จิตตินันท์, ประภัสสร แสงสุขสันต์ และณัคนางค์ กุลนาถศิริ. (2561). *สังคมสูงวัยกับความท้าทายของตลาดแรงงานไทย*. จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_01Aug2018.pdf
- จิรันดร วิทสูงเนิน. (2553). *ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ชำนาญ เงินดี และสิทธิพร อินทวงศ์. (2561). การเข้าถึงทางการเงินของผู้ค้าขายแดนไทย. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 29(3), 90-101.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). *โครงสร้างระบบสถาบันการเงินของไทย*.
จาก <https://www.bot.or.th/th/our-roles/financial-institutions/Thailand-financial-institutions-and-financial-service-providers.html>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). *FinTech กับการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย*.
จาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/256203TheKnowledge_PovertyGap.html
- เบญจลักษณ์ อัครพสุชาติ. (2550). *บทบาทในการดูแลผู้สูงอายุของผู้ดูแลในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิษฐ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์.

- พรรณิ สมเทศน์. (2550). *การดูแลผู้สูงอายุในระดับครอบครัว กรณีศึกษาบ้านนาศรีดงเค็ง ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. (2546). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 120, ตอนที่ 26 ก, หน้า 1-8.
- พัฒน์ดี บุญญาพวงศ์, นาย้อมิง มาหะมะ และเชวณเลิศ ล้อมลิ้ม. (2567). ทักษะทางการเงิน และการเข้าถึงสินเชื่อของครัวเรือนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ประยุกต์และกลยุทธ์การจัดการ*, 11(2), 15-33.
- วรเวศม สุวรรณระดา, ปวีณา ลีตระกูล, พิมพวรรณ วิเศษสร, ธเนศ สิ้นเขาวทอง และจุติเทพ อำนาจพรประสิทธิ์. (2561). *โครงการการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการจ้างงานต่อเนื่อง ในสถานประกอบการและทัศนคติของนายจ้างในภาคเอกชน* (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- ศักดิ์ศิริ เสาโกมพ. (2565). *บทบาทของทักษะทางการเงินที่มีต่อการเข้าถึงบริการทางการเงิน ในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2567). *Financial Services บริการทางการเงิน*. จาก <https://www.sdgmove.com/2021/07/08/sdg-vocab-29-financial-services/>
- สมชัย จิตสุชน. (2560). *ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบายและแนวทางขับเคลื่อน นโยบาย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย*, จาก <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2017/06/Synthesis-Report-Year-2-Inclusive-Growth.pdf>
- สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. (2567). *ความเหลื่อมล้ำ ประชากรกลุ่มเปราะบาง สิทธิมนุษยชน*. จาก <http://ucl.or.th/?p=3495>
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2554). *ความเหลื่อมล้ำแบบพอกพูน*. สำนักงานปฏิรูป.
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2555). *การขับเคลื่อนมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพ และคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ* (พ.ศ.2551 – 2554). เทพเพ็ญวานิชย์.
- อนุสร อันวงศ์. (2560). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมส่วนบุคคลที่มีต่อการเข้าถึง บริการทางการเงินในระบบ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัญชิษฐา ศิริคำเพ็ง และภักดี โพธิ์สิงห์. (2560). *การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่มีภาวะพึ่งพิง ในยุคประเทศไทย 4.0*. *วารสารวิชาการธรรมทรรค์*, 17(3), 235-243.
- อุทัยวรรณ ของสิริวัฒนกุล. (2563). *การเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนฐานราก*. ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน

- Aslan, G., Deléchat, C., Newiak, M. M., & Yang, M. F. (2017). *Inequality in Financial Inclusion and Income Inequality*. International Monetary Fund.
- Greene, W. H. (2002). *Econometric analysis* (5th ed.). Prentice Hall.
- Park, C., & Mercado Jr., R. V. (2015). Financial Inclusion, Poverty and Income Inequality in Developing Asia. *ADB Economics Working Paper Series*, (426).
- Raymundo, T. M., & Santana, C. da S. (2014). Factors Influencing the Acceptance of Technology by Older People: How the elderly in Brazil feel about using electronics. *IEEE Consumer Electronics Magazine*, 3(4), 63-68
- Reuters. (2018, December 4). *New G20 chair Japan wants trade imbalances, aging population on 2019 agenda*. From <https://www.reuters.com/article/world/new-g20-chair-japan-wants-trade-imbalances-aging-population-on-2019-agenda-idUSKCN1O03TP>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

ภาคผนวก

เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการตอบแบบสอบถาม

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ด้วยข้าพเจ้า อาจารย์สุพิชชา โชติกำจร หัวหน้าโครงการวิจัย สังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีความประสงค์ทำวิจัย เรื่อง “การเข้าถึงบริการทางการเงินกับการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในสังคมไทย: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ” ซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทางการเงิน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์

ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากท่านเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนด ในการนี้ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเรื่อง “แบบสอบถามเพื่อประเมินการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ จำนวน 710 ข้อ และตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการทางการเงิน จำนวน 7 ข้อ และตอนที่ 3 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะ โดยใช้เวลาในการตอบประมาณ 10 นาที

จากการที่แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามหลายส่วน จึงขอความกรุณาให้ท่านพิจารณาตอบตามความเป็นจริง หรือตรงกับสิ่งที่ท่านทราบให้มากที่สุด โดยข้อมูลและคำตอบทั้งหมดจะถูกปกปิดเป็นความลับ และจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้โดยออกมาเป็นภาพรวมของการวิจัยเท่านั้น จึงไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบหรือหน่วยงานของผู้ตอบ เนื่องจากไม่สามารถนำมาสืบค้นเจาะจงหาผู้ตอบได้ ท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามข้อใดข้อหนึ่ง หากท่านไม่สบายใจหรืออึดอัดที่จะตอบคำถามนั้น หรือไม่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเลยก็ได้ โดยไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานใดๆ ของท่าน ท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัยก็ได้โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล

หากผู้เข้าร่วมวิจัยมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยหรือแบบสอบถาม สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ อาจารย์สุพิชชา โชติกำจร คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ในวันและเวลาราชการ หรือ โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ 0810258835

ขอขอบพระคุณที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์สุพิชชา โชติกำจร)

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง “แบบสอบถามเพื่อประเมินการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์”

คำอธิบาย แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ขอให้ผู้ตอบแบบประเมินกรอกให้ครบทั้ง 3 ตอน เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่านมากที่สุด

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ .....ปี
3. สถานภาพ ☐ โสด ☐ สมรส ☐ ม่าย/หม้าย ☐ หย่าร้าง
3. จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา.....ปี
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....คน
6. แหล่งที่มาของรายได้หลัก (เลือกตอบได้เพียงข้อเดียว)
  - ☐ เงินบำนาญบำนาญ / เงินบำนาญชราภาพ (ประกันสังคม)
  - ☐ รายได้จากการทำงาน (เกษตรกรรม ค่าขาย รับจ้าง ฯลฯ)
  - ☐ รายได้จากทรัพย์สิน (ให้เช่าที่บ้าน ที่ดิน อสังหาริมทรัพย์)
  - ☐ รายได้จากบุตรหลานหรือคนในครอบครัว
  - ☐ เบี้ยยังชีพ หรือเงินช่วยเหลือจากภาครัฐ
  - ☐ รายได้จากแหล่งอื่น ๆ โปรดระบุ.....
7. สภาพร่างกาย
  - ☐ แข็งแรง ☐ ป่วยเรื้อรัง
  - ☐ พักบางส่วน ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

8. ท่านมีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 10)

9. หากท่านมีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน โทรศัพท์ของท่านสามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตได้หรือไม่

☐ ได้

☐ ไม่ได้

10. ระยะทางจากบ้านท่านถึงสถาบันการเงิน (ธนาคาร/สาขาย่อย/ตัวแทนธนาคาร) ที่ใกล้ที่สุด
.....กิโลเมตร

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการทางการเงิน

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่านมากที่สุด

1. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ท่านมีบัญชีธนาคารหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 3)

2. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยใช้บริการทางการเงินใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ผักเงิน

☐ ถอนเงิน

☐ โอนเงิน

☐ ขอสินเชื่อ / กู้ยืม

☐ ชำระเงิน (ผ่าน Mobile Banking / E-Money / E-Wallet)

☐ ไม่เคยใช้บริการเลย

3. หากท่านไม่มีบัญชีธนาคารหรือไม่ใช้บริการทางการเงิน สาเหตุคืออะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ไม่มีเอกสารหรือหลักฐานที่ธนาคารต้องการ

☐ เดินทางไปธนาคารไม่สะดวก

☐ ไม่มีสมาร์ทโฟนหรืออินเทอร์เน็ต

☐ ไม่มั่นใจในความปลอดภัย

☐ ไม่รู้วิธีใช้บริการ

☐ ไม่ต้องการใช้บริการ

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 3 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะ

แบบสัมภาษณ์

ใช้สำหรับเป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion เพื่อค้นหาแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

1. กรุณานำเสนอตัวเอง (ชื่อ-นามสกุล/บทบาทหรือหน้าที่ในชุมชน/ประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้บริการทางการเงิน)

ส่วนที่ 2 สถานการณ์ปัจจุบันและจุดแข็ง (Strengths)

1. ผู้สูงอายุในพื้นที่มีพฤติกรรมการใช้บริการทางการเงินอย่างไรบ้าง (เช่น ฝาก ถอน โอน ขอสินเชื่อ ชำระเงินออนไลน์)
2. มีปัจจัยใดที่ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้ง่ายในปัจจุบัน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับสถาบันการเงินในพื้นที่เป็นอย่างไร
4. กลุ่มชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์ มีบทบาทอย่างไรต่อการช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการทางการเงิน

ส่วนที่ 3 จุดอ่อน (Weaknesses)

1. ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดอะไรในการใช้บริการทางการเงิน โดยเฉพาะบริการออนไลน์ เช่น Mobile Banking, E-Wallet
2. ความรู้ด้านการวางแผนการเงินและการลงทุนของผู้สูงอายุในพื้นที่อยู่ในระดับใด
3. ด้านสถานที่ตั้งหรือการเดินทาง มีข้อจำกัดอะไรบ้างในการเข้าถึงสถาบันการเงิน

ส่วนที่ 4 โอกาส (Opportunities)

1. ปัจจุบันมีนโยบายหรือโครงการใดจากภาครัฐหรือสถาบันการเงินที่ช่วยสนับสนุนการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้สูงอายุ
2. เทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) หรือบริการเคลื่อนที่ สามารถช่วยลดข้อจำกัดในการใช้บริการของผู้สูงอายุได้อย่างไร
3. หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และสถาบันการเงิน สามารถทำงานร่วมกันเพื่อช่วยผู้สูงอายุอย่างไร

ส่วนที่ 5 อุปสรรค (Threats)

1. ผู้สูงอายุมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของข้อมูลหรือความเสี่ยงจากการถูกหลอกลวงออนไลน์อย่างไร
2. การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ส่งผลต่อความสามารถในการใช้งานของผู้สูงอายุอย่างไร
3. ปัญหาทางเศรษฐกิจหรือรายได้ส่งผลต่อการใช้บริการทางการเงินของผู้สูงอายุอย่างไร

ส่วนที่ 6 แนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงิน

1. วิธีใดที่เหมาะสมที่สุดในการเพิ่มทักษะทางการเงินและดิจิทัลให้ผู้สูงอายุในพื้นที่
2. ควรมีช่องทางหรือรูปแบบบริการใดเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการทางการเงินได้ง่ายขึ้น
3. ผลิตภัณฑ์ทางการเงินใดบ้างที่ควรพัฒนาขึ้นมาเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ (เช่น สินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำ ประกันสุขภาพ)
4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงิน ภาครัฐ องค์กรชุมชน และ สถาบันการศึกษา ควรดำเนินการอย่างไร
5. ควรมีวิธีการรณรงค์หรือสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการทางการเงินออนไลน์อย่างไร

ส่วนที่ 7 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์เข้าถึงบริการทางการเงินได้มากขึ้นหรือไม่

ประวัตินักวิจัย

หัวหน้าโครงการ

- ชื่อ – นามสกุล นายสุพิชชา โชติกำจร
Mr. Supitcha chotikhamjorn
- ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
- หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การลงทุน คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
โทรศัพท์ : 0810258835
Email : supitcha.chot.@pcru.ac.th
- ประวัติการศึกษา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เศรษฐศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์)
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ ระบุสาขาวิชาการ
เศรษฐศาสตร์การพัฒนา